

NaderBekeken

Een extra mijl

Verder in dit nummer o.a.:

- Pelgrimsliedereren
- Gods grimlach
- Kinderen en avondmaal

Thema GS en M/V

Want daar is vrede

Psalm 120 - 134

Schriftlicht
Pieter Niemeijer

‘Een pelgrimslied’ staat er boven de Psalmen 120-134. Het zijn liederen die te maken hebben met het ‘opgaan’ naar Jeruzalem. Daar stond het huis van de HERE. Daar werd zijn naam ontvouwd en daar werd Hij aangeropen. Alles daar sprak van zijn liefde en zijn recht, van verzoening en verbondenheid tussen Hem en zijn volk.

De Psalmen 120-134 vormen een met zorg samengestelde bundel.

Psalm 120

Psalm 120 bezingt de dagelijkse wereld waarin de pelgrim leeft en naar God verlangt. Het leven van elke dag door afwezigheid van God, lippen die liegen, vijandelijke pijlen, een omgeving vol haat. De dichter hunkert naar God, die hij kent als de God die hem antwoordt.

Psalm 121

De pelgrim gaat op weg naar Jeruzalem, naar de Sion, de berg waar de HERE woont. Hij kan huis en goed rustig achterlaten. De HERE waakt. Het was feest als je naar Jeruzalem ging. Maar de weg ging niet over rozen.

Er waren lastige hobbels te nemen. De bergen waarop Jeruzalem lag, waren hoog en de weg erheen was vol gevaren. De pelgrim vraagt zich af wie hem zal helpen. Gelukkig kan hij zijn vraag kwijt aan een medepelgrim die de tocht al vaker ondernomen heeft. Mijn hulp, antwoordt zijn collega-pelgrim, komt van de HERE die hemel en aarde gemaakt heeft.

Wat is het heerlijk als je je kunt uiten tegenover iemand die je vertrouwt en die je kan helpen. Wat heerlijk om over je gevoelens te kunnen praten. Water voor een dorstige ziel!

De psalmist is onderweg naar Sion waar de HERE woont. Hij krijgt te horen dat Hij de HERE niet pas in Jeruzalem ontmoet. De HERE is ook onderweg al bij Hem van stap tot stap.

Psalm 122

‘Verheugd ben ik, nu onze voeten staan binnen je poorten, Jeruzalem.’ Psalm 122 bezingt het binnengaan in Jeruzalem. Je hoort de dichter om zich heen kijken. Wat een mooie stad is Jeruzalem! Al die huizen en gebouwen, wat een mensen overall. Daar heb je de tempel waar de stammen van Israël de HERE loven, zoals de HERE dat wil. Daar heb je het paleis van David, de koning die hen leidt en voorgaat en beschermt. Daar heb je de zetel van de rechtspraak. In deze stad ben je veilig, zelfs als je arm en verdrukt bent. Zelfs als je niks hebt of zwaar in de ellende zit, haal je hier je hart op. Alles ademt vrede, recht, welvaart. Met God en met je broeders en zusters.

Psalm 123

Terwijl de dichter in Jeruzalem is en zijn ogen uitkijkt in de stad, slaat hij zijn ogen hoger op: naar de hemel boven Jeruzalem. Boven de bergen, boven de stad troont de HERE. De dichter denkt aan de spot en verachting in zijn alledaags bestaan, maar hij

Foto: Freud

sluit zich niet op in zijn eigen verdriet. Hij gaat ermee naar de HERE en legt het in zijn handen.

Opvallend is de vergelijking met een slaaf en een slavin. Zeker dat laatste was in het oude oosten heel bijzonder. De omgeving van de dichter is hoogmoedig, maar dat is hij bepaald niet: hij kent tegenover de HERE zijn nederige plaats.

Psalms 124

De pelgrim is in Jeruzalem. Hij heeft zijn nood naar God verwoord. Nu staat hij stil en kijkt hij terug op wat hem thuis bedreigde. Het is een wonder dat hij hier is.

De dichter legt niet even vlot zijn nood bij de HERE neer om dan meteen over te gaan tot feestvieren. Hij staat stil bij zijn komen in Jeruzalem, denkt erover na, laat diep tot zich doordringen in wat voor nood hij leefde, en dankt de HERE. Wat is het goed om daar de tijd voor te nemen en bewust mee bezig te zijn. Het voedt je vertrouwen voor de toekomst.

Psalms 125

De psalmist kijkt nog verder om zich heen. Hij is op de Sion. Een berg door God uitgekozen, maar helemaal niet zo hoog. De Sion wordt omgeven en beschermd door gebergte dat hoger is. De Sion zelf is de ultieme veiligheid niet. Die biedt God alleen. Voor eeuwig. Aan Sion ziet de dichter: de scepter van het kwaad blijft niet op hen rusten. De tirannie wordt verdreven! God wil niet dat de rechtvaardigen het onrecht de hand reiken: door praktijken van de onrechtvaardigen over te nemen of juist terug te meppen. Ze moeten leven van de vrede die op de Sion heerst onder de zegen van God.

Psalms 126

De dichter is op de Sion. Hier voelt hij zich veilig. Maar wat heeft ook de Sion andere tijden gekend. God heeft een keer moeten brengen in het lot van Sion. Maar wat is God indrukwekkend opgetreden. Denkend aan Gods grote daden voor zijn volk is de dichter vol vertrouwen. Het is in het leven vaak

zaaien, moeizaam zaaien. Maar de oogst komt echt!

Psalms 127

De pelgrim kijkt in Jeruzalem verwonderd om zich heen. Hij ziet er het huis van de HERE. Hij ziet de wachters op de muren. Wat is er geploeterd voor dit alles: bouwen en bewaren. Dat is ook de werkelijkheid bij de psalmist thuis: bouwen en bewaren. Het vergt veel: vroeg opstaan, laat naar bed, je aftobben voor wat brood. Maar het geheim achter alles is de HERE zelf: op Hem komt het aan, zijn zegen is beslissend, thuis en op de Sion.

De dichter (Davids zoon!) ziet de kinderen: geschenk van God! Hij ziet hun rol in bouwen (vrucht van de schoot) én bewaren (pijlen in de pijlkoker). De HERE bouwt en bewaakt. Er is toekomst voor zijn volk!

Psalms 128

De psalmist ziet in Jeruzalem niet alleen alle gebouwen erin, de bergen eromheen, de mensen die er feestvieren. Hij zit er ook met zijn gezin aan tafel. Hij ervaart er Gods zegen. De tafel is gevuld met vrucht van de eigen akker. Wat is het geweldig om dit te ervaren in de stad waar die zegen haar bron vindt. En de psalmist bidt om blijvende voorspoed voor Jeruzalem.

Psalms 129

De psalmist denkt na al dit heerlijk nog eens aan zijn vijanden thuis. Wat zijn ze al lang bezig. En als je kijkt naar de haat tegen Gods volk de eeuwen door... Maar dit hebben ze niet kunnen verhinderen. Ze hebben me niet gebroken. Wat kan ik in Sion heerlijk genieten.

Op die vijanden hoef je niet jaloers te zijn. Ze zijn zolang ze zich tegen God blijven keren, als gras op de daken.

Zonder wortel verdort het meteen. Ze delen níét in de zegen die de pelgrims wél genieten.

Psalms 130

'Uit de diepte roep ik tot u, HEER.' Uit de diepte: terwijl de psalmist op de berg

NaderBekeken

Themanummer GS en M/V

- **Schriftlicht**
Want daar is vrede 234
Pieter Niemeijer
- **Kroniek**
As de liefde mar blef winnen... 237
Kees van Dijk
De synodebesluiten rondom 'M/V en ambt' 239
Pieter Boonstra
- **Thema**
Behoudend of vooruitstrevend? 244
Balten Pieter Hagens
- **Column**
Toen ik de dieren leerde kennen, ging ik van mensen houden... 248
Gijs Zomer
- **Woordwaarde**
Hoe God zijn tegenstanders te kijk zet 249
Hans de Wolf
- **Klimaatafspraken**
Samenleven in de classis 252
Pieter Niemeijer
- **Rondblik**
Kinderen aan het avondmaal? 253
Sipke Alserda
- **Gemeentebreed**
Kinderen en avondmaal 256
Aryjan Hendriks
- **Synode 2017**
Synode-impressie 258
Dick Dreschler
- **Nieuw cahier**
Op reis met Dietrich Bonhoeffer 260
Martin de Boer
- **Gelezen**
Het geloof van een minderheid 261
Gert Schutte
- **Gedicht**
Voltijds. André F. Troost 263
Gert Slings
- **Persrevue**
ICRC schorst GKv 264
Binnenlandse reacties 266
Perry Storm

Sion is! Het wijst erop dat er in deze psalm een diepere laag zit.

De dichter heeft teruggekeken op zijn moeite en die aan de HERE voorgelegd. Hij heeft gezongen van zijn vijanden. Nu beheerst hem het verlangen naar God zelf. Niet naar een geschenk van God, maar naar Hem zelf, naar Gods genade.

Hier horen we pas voor het eerst in de bundel pelgrimsliezen van de zonden van de psalmist. Dit lied is ook het enige dat ze met zo veel woorden noemt. Hier gaat de dichter de diepte in. Hij weet wie hij is als God naar hem kijkt. In het licht van Gods nabijheid valt je eigen zondigheid en schuld op. Maar de dichter weet juist op de Sion ook van het altaar van de verzoening. Hier is vergeving. Geen goedkope genade om verder te zondigen. Maar vergeving die tot ontzag en eerbied leidt, en tot dienst aan God. Naar Hem verlangt de psalmist. Israël, stel je hoop op Hem.

Psalm 131

De psalmist is bij God. Hij verstilt en raakt in vervoering. Na het dieptepunt van Psalm 130 nu het hoogtepunt van intimiteit. Hij heeft zijn ziel tot rust gebracht. Alle hoogmoed, tomeloos verlangen naar meer, carrièredrang, geworstel met Gods ondoorgrondelijke daden is voorbij. De dichter noemt zich een kind dat van de borst af is en op eigen beentjes bij moeder vandaan loopt. Ineens zijn er dan momenten dat hij naar 'moeders roken' vlucht: de gang naar Sion waar hij bij de HERE is en rust, vertrouwen en verwachting kent. Hoop op God, Israël!

Psalm 132

De psalmist ziet op de Sion het paleis van David en de tempel met de priesters. Hij realiseert zich dat ze de pijlers vormen van Israël: Gods verkiezing van de Sion en zijn verkiezing van David. De psalmist herinnert zich twee eden: een van David en een van de HERE. Ze cirkelden om het huis van God en om het huis van David. De grondslag van Gods volk: Gods beloften, Gods verkiezing, Gods huis, de door God gegeven koning.

De dichter zendt zijn gebed op tot God, onder de indruk van alles wat hij ziet op de tempelberg: de rustplaats voor de ark, de dienst van de priesters, het overvloedige eten voor de mensen, de juichende feestvreugde. Dit kan niet meer stuk!

Psalm 133

Er is in Jeruzalem veel te genieten, zo dicht bij God. Ook de verbondenheid die je er beleeft met je medepelgrims. Deze psalm bezingt het op de wijze van een barokschilderij: het is geen afstandelijk tafereel, maar een beeld dat je erin betreft en je uitnodigt eraan deel te nemen. Moet je kijken...! Hoe goed is het!

ders en zusters ook iets wat neerdaalt: Gods zegen die neerdaalt op het gewone leven thuis.

Psalm 134

Het laatste pelgrimslied. Het bezoek aan de tempel is ten einde. De pelgrims staan op het punt te vertrekken. De priesters en Levieten blijven achter. Zij blijven 's nachts aan het werk: om te zingen, om de tempel te bewaken, om het morgenoffer voor te bereiden, om de kandelaar ook 's nachts brandend te houden.

Terwijl pelgrims en priesters uiteengaan, blijven ze met elkaar verbonden. De pelgrims roepen de priesters en Levieten op, de HERE te dienen, te bidden en te aanbidden, goed van Hem te spreken. Die lof van God is immers waarom het gaat (Ps. 122:4). En van hun kant zegenen de priesters de pelgrims bij hun vertrek uit de tempel: Moge uit Sion de HERE u zegenen.

De pelgrims gaan weer terug naar het harde bestaan (vgl. Ps. 120). Uit Sion dragen ze de zegen van de HERE mee. De zegen van de HERE die hemel en aarde gemaakt heeft. Met deze God begon de reis (Ps. 121) en eindigt het bezoek aan de Sion.

Psalmen 120-134

- 120: thuis lijdend onder bedrog en haat
- 121: samen opgaand naar de Sion onder Gods bescherming
- 122: Jeruzalem, stad van tempel en paleis, vrede en recht
- 123: ootmoedige overgave
- 124: gered van de volkomen ondergang
- 125: vertrouwen ondanks de scepter van het kwaad
- 126: de vloek van ballingschap voorbij
- 127: het is de HERE die stad en huis bouwt en bewaart van kind tot kind
- 128: de zegen van eigen huis en akker
- 129: bevrijd van jarenlange pijniging door het kwaad
- 130: redding van de diepste nood: de zonde
- 131: ootmoedig vertrouwen
- 132: Jeruzalem, stad van ark en David, vreugde en eer
- 133: samen genieten van Gods zegen die van de Sion neerdaalt
- 134: thuis levend onder Gods zegen

De dichter gebruikt beelden waarbij 'neervallen' het kernwoord is: olie die neervalt, een baard die neervalt, dauw die neervalt. Zo is de liefde van de broe-

As de liefde mar blef winnen...

Kroniek
Kees van Dijk

De extra mijl

Als het leven spannend wordt, verander ik nog wel eens in een emotioneel mens (of zoals ik het soms voel: een emotioneel wrak). Zo zat ik na de laatste zitting van de generale synode van Meppel, die ik meemaakte als deelnemer (vervanger van ds. Frans Wisselink, die deputaat M/V en ambt was), in de auto naar huis met de radio aan.

Radio 4. En daar werd een lied aangekondigd dat over de grens van de klassieke muziek zou gaan: een lied van Daniel Lohues. Ik heb even opgezocht wat het op radio 4 deed: het nummer bevat citaten uit Bachs prelude in E groot, uit het *Wohltemperiertes Klavier* deel 1 (BWV 854).

As de liefde mar blef winnen. Een klein stukje hieronder, maar je moet het eigenlijk horen.

*Zolang het vuur zal blieben branden
schieten vonken naor de sterren.
Zolang de zee rolt op de stranden
en der wark komp uut de handen,
zolang de kinder blieben zingen
en alles giet zoals het moet
en as de liefde mar blef winnen
komp 't allemaol wel goed.*
(<https://www.youtube.com/watch?v=QaNtNBqZKRM>)

En ik hield het helemaal niet droog. Ik probeer te analyseren wat me toen zo emotioneerde.

Ik had moeilijke weken meegemaakt en zat vol met zorg over onze kerken. Er waren besluiten genomen die ik een jaar ervoor niet voor mogelijk had gehouden.

Tegelijk had ik in ontmoetingen tijdens de synode een grote verbondenheid ervaren met broeders die totaal anders reageerden op de voorstellen dan ik.

Wat ik zag als een groot verlies en een bedreiging voor het gereformeerd karakter van de kerken, zagen zij als een bevrijding, een eindelijk recht doen aan de zusters...

Ik had van de synode afscheid genomen met een stemverklaring waarin ik onder andere dat moeilijke van die verbondenheid gecombineerd met de

grote verschillen probeerde te benoemen.

Deken

Bij alle discussies werd er telkens op de liefde gewezen. De verbondenheid in Christus die verdergaat dan meningsverschillen. Als de liefde maar blijft winnen. En een tijdje later lezen we dat ook in krantenartikelen en op blogs, we hoorden het in televisie-interviews: de Here wil de liefde, dus moeten we elkaar niet de tent uit vechten.

En ik ben het daar helemaal mee eens. We moeten maat weten te houden in de manier waarop we van mening verschillen.

Maar het lijkt af en toe als een deken over de discussie te worden gelegd. En wie termen als onbegrijpelijk, onaanvaardbaar of ongehoorzaam gebruikt voor de genomen besluiten, die krijgt het verwijt dat hij niet liefdevol genoeg is.

Dat gebeurde mij al op de synode toen ik (nota bene) aangaf me te willen verplaatsen in het standpunt van de ander: als ik voor de vrouw in het ambt moet zijn, ervaar ik dat voor mezelf als een ongehoorzaam standpunt. Omdat

ik geen rust heb ten aanzien van de aanwijzingen die de apostel Paulus geeft over deze zaken. Ik voel me aan die aanwijzingen gebonden. 'Dus jij vindt mij ongehoorzaam?' Ik replieerde: 'Ik zeg niet dat jij bewust ongehoorzaam bent aan wat de Here zegt, tegen beter weten in. Ik zeg alleen dat ik, als ik met mijn geweten jouw standpunt me moet indenken, in die gewetensnood kom...' Mij werd te verstaan gegeven dat ik niet in die polariteit van gehoorzaam/ongehoorzaam moest denken. Maar ik heb het niet willen en kunnen afleggen.

De liefde schijnt voor te schrijven dat je dat soort momenten van pijn en scherpte moet vermijden. De woorden die het echt zeggen en die je even de adem benemen, zeg die maar niet. Maar het beroep op de liefde mag nooit de discussie doven of doodslaan.

De extra mijl

Dat moeten we niet willen. Mij dunkt dat de liefde voorschrijft dat we op dergelijke momenten wel zeggen waar het zeer doet. Waar het moeilijk wordt elkaar vast te houden. Ik heb wel eens gezegd: het zou al-

lemaal veel makkelijker zijn met een duidelijk vijandbeeld. Als je een hekel kon hebben aan ieder die er anders over denkt dan jij. En je je terrein kon afbakenen en de ander erbuiten kon houden. 'Ik vecht voor mijn wereldje. En jij hoort daar niet bij, want jij hebt opvattingen die in mijn wereld niet kunnen.' Als de liefde wint, is er begrip voor elkaars standpunt en beweegredenen. Ook als je het niet met iemand eens bent, is het je taak om te begrijpen hoe hij of zij tot een standpunt komt. En het is nodig dat er begrip is voor elkaars gewetensnood.

In de besluitvorming van de generale synode meende ik lang dat dat er zou zijn: de extra mijl met elkaar. Ruimte voor elkaars geweten. Maar ten slotte zijn er besluiten genomen die die liefde en dat geduld met elkaar niet of nauwelijks uitstralen. De besluiten zijn in mijn beleving bij het meedogenloze af.

En dat maakt het voor mij moeilijk om die pleidooien voor de liefde te verdragen.

Mijn tranen in die autorit, op die zomervs avond: de kerk die ik al ruim twintig jaar als predikant dien, is met

deze besluiten een andere geworden. Een ervaring van verlies en verdriet. Terwijl er zo veel van mijn liefde in die kerk ligt.

Zal de liefde blijven winnen? De liefde die elkaar ook de waarheid zegt? Niet om de ander kwaad te doen, maar omdat de liefde blij is met de waarheid... Omdat de liefde gemeenschap zoekt. Niet maar om het genot. Maar om te delen wat er echt is. Verbondenheid, maar ook verwijdering.

Bubbel

Wat schrijft die liefde mij voor? Die vraag heb ik stevig op me laten afkomen in de afgelopen weken van vakantie. En ik meen het volgende: ik moet me niet opsluiten in de eigen bubbel van mensen die het met me eens zijn. In de afgelopen weken heb ik me best veel in zo'n bubbel bewogen. Er is veel te overleggen in de nieuwe werkelijkheid van de GKv.

Maar het is ook nodig dat er de ontmoetingen zijn met hen die de besluiten heel wat dankbaarder ontvangen. Om niet maar over elkaar te spreken en elkaar vanuit loopgraven te beschieten.

Dan hebben we de kerk eigenlijk al een beetje gebroken. En dan 'komp het al-lemoal niet goed...'
Voor ons blad, met zijn duidelijke profiel, betekent het dat we ruimte zullen bieden voor andere stemmen dan

het midden te laten. Ons blad heeft voortdurend en nadrukkelijk stelling genomen in het debat. Dat zal zo blijven. Maar wat ons betreft wel meer in echte dialoog, waarbij ook gezocht wordt naar achterliggende motieven en

rond dit onderwerp. Samen lukt het ons misschien om onder de zegen van de Here duidelijk te maken hoezeer we de gemeente van de Here liefhebben. Juist in onze bezorgdheid om de op dit punt ingeslagen weg. Liefde voor de gemeente van de Here, ook als onze woorden wel eens wat scherp klinken.

alleen de onze. Er zijn ons artikelen aangeboden door pleitbezorgers voor zusters in de ambten van ouderling en predikant. Als redactie overwogen we die stukken te plaatsen, voorzien van onze argumenten daartegenover.

Zo zal dit blad een beetje een afbeelding zijn van de gesprekken die ieder in eigen kerk ook voeren moet. Met nadruk niet om alles maar wat in

dieperliggende problematiek. Dat zal naar wij hopen, de lezer helpen door argumenten aan te dragen en woorden te geven aan intuïties.

Dienstbaar

We hopen ieder bij te staan om zelf binnen de kerk de gesprekken over deze thema's te voeren. In alle plaatselijke kerken is er immers van alles te doen

We hopen als blad zo ook dienstbaar te zijn aan de totstandkoming van verzoeken tot herziening (revisie) van de genomen besluiten. Het is niet aan een blad om een revisieverzoek in te dienen of op te stellen. Dat moeten kerken doen. Maar we willen als blad graag helpen. Dat doen we dan door de discussie te voeren en de argumenten in het licht van de Schrift door te meten. En uiteraard zijn veel leden van de redactie ook betrokken bij de processen in hun plaatselijke kerken.

Komt het allemaal wel goed, zoals Lo-hues zingt? Ik ben er nogal eens weinig gerust op. Maar laat het niet aan onze liefde voor Gods gemeente liggen.

De synodebesluiten rondom 'M/V en ambt'

Het was landelijk nieuws. Het stond zelfs te lezen op de NOS-app. Op 15 en 16 juni (en 29 juni) heeft de synode van Meppel 2017 een besluit genomen over een moeilijk en gevoelig dossier. Vanaf heden is het mogelijk dat binnen de Gkv ook vrouwen het ambt van diaken, ouderling en predikant bekleden.

In de brief die naar alle kerkenraden en classes is gestuurd, d.d. 4 juli, zijn de besluitteksten met de gronden als bijlage bijgevoegd. De tekst daarvan beslaat maar liefst zes pagina's met

vele verwijzingen naar de Bijbel. Het is niet mogelijk om in deze Kroniek al deze verwijzingen een voor een tegen het licht te houden. Ik beperk me tot de vraag: heeft de synode een schriftuur-

lijk besluit genomen? Het antwoord op deze vraag is belangrijk, nu de kerken en kerkenraden aan zet zijn om zich over de besluiten van de synode te buigen.

Trouw aan Gods Woord

Ik realiseer me wel hoezeer de woorden die je over dit onderwerp spreekt, kunnen worden misverstaan en een eigen leven kunnen gaan leiden. Toch komt

het erop aan om zo helder mogelijk te formuleren. Want er staat veel op het spel. En dat is ook wat mij ten diepste drijft: de trouw aan het Woord van God en het besef dat we onze God verdriet doen wanneer we aan zijn Woord ongehoorzaam zijn.

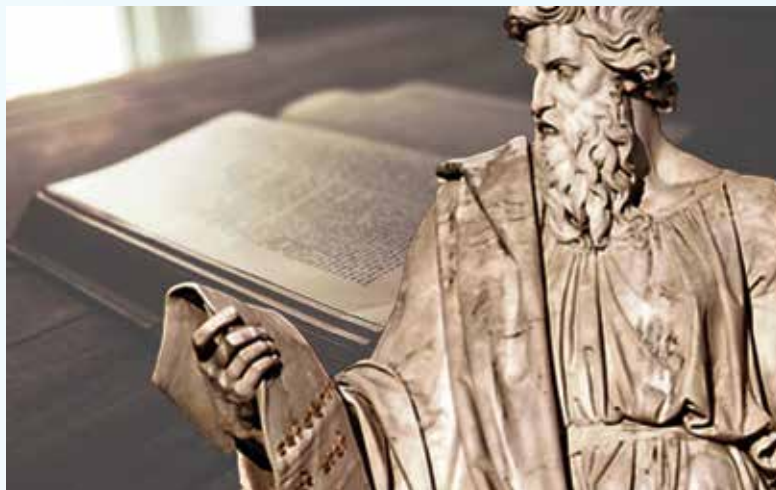
Wanneer je de openstelling voor vrouwen in alle ambten bijbels wilt funderen, zijn er twee dingen nodig. In de eerste plaats moet je dan aantonen dat de apostolische voorschriften (wat wij de 'zwijgteksten' zijn gaan noemen: 1 Tim. 2:12 en 1 Kor. 14:34) op dit punt niet algemeen geldig zijn en door ons daarom niet opgevolgd hoeven te worden. En in de tweede plaats moet je aantonen dat de Here in het Nieuwe Verbond afwijkt van wat genoemd zou kunnen worden: 'de priesterlijke lijn'. Het gaat dan om het patroon in de Bijbel dat begint bij mannelijke priesters, vervolgens loopt via mannelijke apostelen en ten slotte uitkomt bij mannelijke oudsten.¹ Laten we zien wat de synode op beide punten in hun besluiten en gronden naar voren brengt.

Apostolisch voorschrift

Wat wordt er door de synode over de apostolische voorschriften gezegd? Nu, de synode is tot de conclusie gekomen 'dat die plaatsen in de Schrift, waar sprake is van een apostolisch voorschrift inzake zwijgen, resp. niet leren of gezag oefenen door vrouwen, in zichzelf geen onbetwistbare grond kunnen zijn om in onze tijd en omstandigheden vrouwen categorisch uit te sluiten van het leer- en het regeerambt' (besluit 3, grond 5). Wat wordt hier beweerd? Dat je je, volgens de synode, niet op de teksten van Paulus kunt beroepen om vrouwen van de ambten uit te sluiten. Waarom niet? Daarvoor wordt het volgende argument gegeven: 'omdat de exegese van deze teksten daarvoor te zeer omstreden is.' Dit argument keert ergens anders in

de besluitteksten nog weer terug, wanneer gezegd wordt: 'Hoewel er veel onzekerheid is rond de precieze uitleg van het apostolisch voorschrift inzake zwijgen, laat vergelijking van 1 Kor. 14:34 met 1 Kor. 11:5 en 14:26 zien dat dit voorschrift in ieder geval niet opgevat kan worden als een absoluut verbod tot (s)preken in de eredienst' (besluit 6, grond 5). De onzekerheid rond de precieze uitleg is een argument om te zeggen dat het apostolisch voorschrift niet opgevat kan worden als 'nu nog geldig'. In ieder geval kun je niet stellen dat in dit voorschrift een absoluut verbod wordt gegeven.

Maar is dit een argument? Heeft de synode hiermee aangetoond dat wij in onze tijd tegen het apostolische voorschrift mogen ingaan? Het antwoord is kort maar krachtig: nee. Want dit zou betekenen dat wij van heel veel teksten in de Bijbel moeten zeggen dat ze niet meer geldig zijn. Neem bijvoorbeeld teksten die gaan over de opstanding van Jezus Christus. Hoeveel is daar niet over te doen? De exegese van teksten waarin sprake is van een lichamelijke opstanding van Christus, is omstreden. Bij Fik Meijer, bijvoorbeeld, vond ik de

volgende uitleg: 'Als de evangelisten hun tekst hadden afgesloten met de dood en de begrafenis van Jezus, zou zijn naam mogelijk uit de geschiedenis verdwenen zijn.' Dus wat doen ze? Ze blazen de boodschap van Jezus nieuw leven in, door te beweren dat er een wonder is gebeurd. Hoe het precies gebeurd is, dat weten we niet, aldus

Meijer. 'We kunnen alleen maar zeggen dat de verhalen over de opstanding van Jezus in de decennia na zijn dood steeds sterker zijn geworden.'²

Voor veel mensen is dit een plausibele uitleg. Onze exegese van de teksten die gaan over de opstanding, is daarmee omstreden. Dus dan zouden we, als we argumenteren op de manier van de synode, moeten concluderen dat er op basis van deze teksten niet met zekerheid te zeggen is of Christus nu wel of niet is opgestaan. Maar dat doen we niet. Waarom niet? Omdat voor ons tot op heden het omstreden zijn van een uitleg nooit een argument is geweest.

Dieper liggend

Het is voor mij onbegrijpelijk hoe het zover heeft kunnen komen dat de synodeleden in meerderheid zijn gezwicht voor een argument dat geen argument is.³ Het lijkt erop dat dit een symptoom is van een dieper liggend probleem. In een volgend artikel hoop ik dit nader aan te wijzen en te onderbouwen.

De eerste conclusie moet in ieder geval zijn dat de synode niet heeft aangetoond dat de apostolische voorschriften

voor ons niet meer gelden. Dat betekent dat die voorschriften nog steeds overeind staan. Deze teksten inzake zwijgen, respectievelijk niet leren of gezag oefenen door vrouwen, vormen voldoende grond voor het niet toelaten van de vrouw tot het leer- en regeerambt. Dit wordt ondersteund door andere schriftgegevens. Het feit dat

de kerk van vele eeuwen het leer- en regeerambt gesloten heeft gehouden voor vrouwen, is met nadruk ook gebaseerd op andere teksten in de Bijbel.

Priesters, apostelen, oudsten

Niet voor niets heb ik daarom aangegeven dat voorstanders van de vrouw

**Nooit argument
geweest**

in het ambt ook moeten aantonen dat de Here in het Nieuwe Verbond afwijkt van de lijn die Hij begonnen is bij de priesterdienst in het Oude Testament. Namelijk dat alleen mannen voor die dienst in aanmerking kwamen. Op deze regel vind je in het Oude Testament géén uitzondering, nergens is er sprake van een priesteres. Dit is des te opvallender, omdat in de toenmalige wereld bij de omliggende volken priesteressen dienstdeden in de tempel. De reden dat de Here niet koos voor vrouwelijke priesters, kan dus niet gezocht worden in het feit dat daar in de toenmalige cultuur geen ruimte voor was. Die was er dus wel degelijk! Desondanks kiest de Here alleen voor mannelijke priesters.

In het Nieuwe Testament blijkt dat de Here Jezus twaalf mannen aanstelt tot zijn apostelen. Jezus schuwde het niet om met prostituees en tollenaars om te gaan en ook schrok Hij er niet voor terug om tegen de gangbare kerkelijke mening in te gaan. Welke verhindering zou er voor de Here Jezus geweest zijn om ook enkele vrouwen uit te kiezen? Dat Hij het toch niet gedaan heeft, daarin zie je de priesterlijke lijn van het Oude Testament doorgezet. Dat wordt ook bevestigd door Paulus, die door de Here Jezus zelf als laatste apostel wordt geroepen. Hij omschrijft de taak die hij gekregen heeft als 'de bediening van de verzoening' (2 Kor. 5:18, 1951), een priesterlijke taak dus. Jezus Christus is eens en voor altijd voor onze zonden gestorven. Daarom wordt er nu geen offer meer gebracht, maar klinkt wel die oproep: 'laat u met God verzoenen' (2 Kor. 5:20). Deze lijn van 'de bediening van de verzoening' is ten slotte overgegaan op de oudsten of opziëners (Hand. 20:28). Ook hier geldt: nergens in het Nieuwe Testament vind je een vrouwelijke oudste.⁴ Paulus geeft expliciet in zijn voorschriften aan dat een opziëner een man moet zijn (1 Tim. 3:2 en Titus 1:6).

De redenering als zou Paulus in zijn tijd geen andere mogelijkheid hebben, wordt weersproken door het feit dat hij bij de voorschriften omtrent diakenen aparte aandacht heeft voor vrouwen (1 Tim. 3:11). Juist deze aparte aandacht ontbreekt bij de voorschriften omtrent de opziëners. Blijkbaar gaat het hier om een bewuste keuze. Een keuze die Paulus expliciet onderbouwt in 1 Timoteüs 2:13v.

Welke lijn?

Wat voor reden geeft de synode nu om van deze bijbelse lijn af te wijken? Door het noemen van de voorbeelden van Mirjam en Debora (besluit 5, grond 1) en het feit dat er in het Oude en Nieuwe Testament sprake is van profetessen en profetisch optreden van vrouwen (besluit 6, grond 1 en 2). Wat de synode hier doet, is dus het wijzen op de profetische lijn (vrouwen die profeteren) en de koninklijke/leidinggevende lijn (vrouwen die optreden in bestuur en rechtspraak). De priesterlijke lijn blijft in zijn geheel buiten beeld! Laat staan dat aange-toond wordt dat we mogen afwijken van het bijbelse patroon en mogen overgaan tot het aanstellen van vrouwen in 'de bediening van de verzoening'. Maar juist in dat kader staat wat men 'het regeerambt' is gaan noemen. 'Regeren' in de kerk betekent het bedienen van de verzoening en is iets anders

dan leidinggeven aan een bedrijf of het doorgeven van woorden van God.

Ook nu weer is het voor mij onbegrijpelijk hoe het zover heeft kunnen komen dat de synodeleden in meerderheid dit niet hebben gezien. Hoe kan dat? Het lijkt erop dat synodeleden zich te gemakkelijk en te kritiekloos geschaard hebben achter een goed in het gehoor liggend argument. De meest duidelijke aanwijzing voor deze verklaring is dat door de synode beweerd wordt: 'Het nieuwtestamentische profeteren is wat de inhoud betreft in de gereformeerde traditie opgevat als uitleg van de heilige Schrift en door de Geest geleid toepassen op het heden, en wel in de prediking' (besluit 6, grond 4).

Wat hier ge-

zegd wordt, klopt niet. T. Hoekstra zegt bijvoorbeeld in zijn *Gereformeerde Homiletiek* op pag. 155: 'De dienaar des Woords moge vele trekken met den profeet gemeen hebben, zijn ambt is wezenlijk van dat van den profeet onderscheiden.' Waarom? Omdat in de gereformeerde traditie het verkondigende (aanzeggende) karakter van de

prediking de belangrijkste reden is om te spreken van het uitleggen en toepassen van de bijbeltekst.

De preek als de bediening van de verzoening

Wat de preek tot een preek maakt, is dat iemand mij namens God het heil aanzegt en mij oproept om dit heil te aanvaarden en eruit te leven.⁵ Dat doet een predikant op basis van Gods Woord in de context van vandaag. Op de achtergrond hiervan staat de opvatting van de preek als de bediening van de verzoening. Zoals de catechismus zegt in zondag 31, gaat het erom dat 'de gelovige mag weten dat zijn zonden vergeven zijn, zo vaak hij de belofte van het evangelie met waar

geloof aanneemt'. Het gaat in de preek erom dat de belofte van vergeving wordt voorgehouden met daarbij de oproep om deze belofte aan te nemen. Het is op deze manier dat de verzoening bediend wordt.⁶

De tweede conclusie is dan ook dat de synode niet heeft aangetoond dat wij als kerken mogen afwijken van de priesterlijke lijn in de Bijbel. Dat betekent dat er geen bijbelse gronden gegeven zijn om naast mannen ook vrouwen te roepen tot het ambt waarin de bediening van de verzoening centraal staat. Dat is: de dienst in opzicht en tucht en de dienst van de verkondiging.

Veel schriftplaatsen

Maar wordt door de synode dan geen overvloed van schriftplaatsen gegeven die toch wel iets aantonen? Doe ik de synode nu niet tekort in mijn oordeel? Wanneer iemand veel bijbelplaatsen opsomt, is daarmee nog niet aangetoond dat zijn bewering daarmee ook schriftuurlijk is. Om een voorbeeld te

noemen. Ik zou met behulp van heel veel bijbelteksten kunnen 'aantonen' dat God polygamie niet verbiedt. Ik zou kunnen wijzen op Abraham en David die meerdere vrouwen hadden (Gen. 25:6; 2 Sam. 12:8). Verder zou ik erop kunnen wijzen dat de Here in het Nieuwe Testament hier niet op terugkomt. Integendeel, onomwonden wordt Abraham door de Here 'zijn vriend' genoemd (Jak. 2:23) en David 'een man naar zijn hart' (Hand. 13:22). Wanneer ik deze teksten zo achter elkaar zet, lijkt het erop dat er schriftuurlijke gronden zijn voor polygamie. Toch begrijpt iedereen dat ik hier te kort door de bocht ga. Waarom? Omdat ik, ondanks het feit dat ik heel veel schriftplaatsen noem, toch ook heel veel ongenoemd laat. Maar nog belangrijker: door meerdere bijbelteksten aan elkaar te verbinden (in dit geval: Abraham die meerdere vrouwen had en het feit dat God hem zijn vriend noemt) trek ik een conclusie die niet in die teksten staat en waarvoor ik ook geen andere bijbeltekst als grond heb!

Schriftbewijs?

Precies deze handelwijze is zichtbaar op meerdere plaatsen in de gronden die de synode geeft onder de besluiten om vrouwen toe te laten tot alle ambten. Er worden veel schriftplaatsen genoemd. Daarmee wordt de indruk gewekt dat er sprake is van schriftuurlijke gronden. Maar let nu eens op die plaatsen, met name de zinnen waarin conclusies worden getrokken, waarachter géén bijbelplaatsen worden genoemd.

Als voorbeeld noem ik dat gesteld wordt: 'Zo is onder het Oude Verbond gesmacht om de komst van het

Te kort door de bocht

Nieuwe' (besluit 3, grond 3). Een prachtige zin, maar wat is dan het nieuwe? Nu, zo wordt in het vervolg aangegeven, als het gaat om de inrichting van de ambten 'wordt het Nieuwe Verbond gekenmerkt door gelijkheid'. Maar juist achter deze bewering vind je geen bijbelplaats. Waar vind je dit terug in het Nieuwe Testament? Dat er, als het gaat om de ambten, een verandering heeft plaatsgevonden betreffende het onder-

scheid tussen man en vrouw? Die tekst vind je nergens. Dus is deze conclusie niet schriftuurlijk onderbouwd. Datzelfde geldt wanneer wordt gezegd dat de christelijke gemeenten 'kritisch naar zichzelf moeten blijven kijken, naar haar inrichting van het kerkelijk leven' (besluit 3, grond 4). Dat klinkt mooi, maar hier ontbreekt elke schriftverwijzing. Natuurlijk moet de gemeente kritisch zijn, maar in het Nieuwe Testament wordt dat met name toegepast op dwaalleer en dwaalleraren (zie bijv. 1 Tim. 4:1v). En wat te denken van de zin: 'Ze wordt hierdoor blijvend aangespoord met het oog [op] de invulling van de ambten kritisch te kijken naar haar Schriftverstaan.' In de volgende grond die hierop doorgaat, wordt zelfs gesproken van een roeping (besluit 3, grond 5)! Ook hier ontbreekt elke verwijzing naar een bijbeltekst. Die is er ook niet. Er is geen roeping in de Bijbel te vinden waarin de gemeente wordt aangespoord om kritisch te kijken naar haar schriftverstaan als het gaat om de invulling van de ambten. Wat ik wel in de Bijbel lees, is de oproep aan de gemeente om zich te houden 'aan wat geschreven staat' (1 Kor. 4:6). Dus, op de cruciale momenten, dat is: wanneer er stelling genomen wordt en conclusies getrokken worden, ontbreekt het schriftbewijs!

Bron of norm

Het feit dat er in de gronden een overdaad aan bijbelteksten te vinden is, maakt het besluit dat de synode genomen heeft, daarom nog niet bijbels. Integendeel. Er wordt nergens vanuit de Bijbel aangetoond dat wij met een goed geweten tegen het apostolische voorschrift mogen ingaan en van de

priesterlijke lijn mogen afwijken. Het lijkt erop dat de Bijbel voor de synode alleen fungeerde als bron en niet als norm. De gang van zaken ter synode (dat er ter plekke gronden werden toegevoegd of veranderd; zelfs toen het besluit al genomen was) wijst in deze richting. In een later artikel hoop ik nader in te gaan op deze andere manier van omgang met de Schrift, die je zomaar

in de handen drijft van een postmoderne vrijzinnigheid.

Extra verdrietig en zorgelijk is ook het feit dat de synode besloten heeft dat de besluiten direct in werking mogen treden. Waarom niet gekozen voor dezelfde werkwijze als bij de invoering van de nieuwe kerkorde? De synode geeft hiermee te kennen erg zeker van haar zaak te zijn. Maar... waar is deze zekerheid op gebaseerd?

Noten:

- 1 Om het artikel niet te lang te maken, stip ik deze lijn hier slechts kort aan. In een volgend artikel hoop ik deze lijn nader uit te werken.
- 2 Fik Meijer, *Jezus en de vijfde evangelist*, Amsterdam, 2015, p. 289.
- 3 Dit onbegrip wordt nog groter wanneer blijkt dat de synode onder het besluit om vrouwen toe te laten tot het ambt van ouderling Rom. 16:7 noemt als bijbelse onderbouwing. Als er één tekst in het Nieuwe Testament dan wél omstreden is, dan is het deze. In de eerste plaats is onzeker of met Junia wel een vrouw wordt aangeduid, in de tweede plaats is onduidelijk wat onder 'apostelen' verstaan moet worden, en in de derde plaats is onhelder hoe het precies vertaald moet worden. De HSV heeft gekozen voor de vertaling: 'die in aanzien zijn bij de apostelen.'

- 4 In grond 3 onder besluit 5 wordt Tit. 2:3-5 genoemd als zouden we daar voorbeelden vinden van oudere-oudste vrouwen. De suggestie wordt gewekt als zou deze categorie een gelijkwaardige tegenhanger zijn van de oudere-oudsten, maar dat is onjuist. De 'oudere vrouwen' uit Tit. 2:3 staan in relatie tot de 'oudere mannen' uit Tit. 2:2 en de 'jonge vrouwen' (Tit. 2:4) en 'jonge mannen' (Tit. 2:5). Het gaat dus om de verschillende leeftijdsgroepen in de gemeente. Het is zeker geen aanwijzing dat Paulus hier dat wat ik de 'priesterlijke lijn' heb genoemd, doorbreekt.
- 5 Zie bijv.: K. Runia, *Heeft preken nog zin?*, Kampen, 1981, p. 39 en T. Brienen, *Handboek voor de diaconologie*, Heerenveen, 1999, p. 126.
- 6 Zie bijv.: A.N. Hendriks, *Van God gezonden. Over de ambten in Christus' kerk*, Bedum 1996, p. 63. Vgl. hierbij ook de beroemde uitspraak van Calvijn: 'wanneer het evangelie verkondigd wordt, begint tegelijk met de stem van de prediker het bloed van Christus voor het aangezicht Gods te druppelen' (J.T. Bakker, *Kerugma en prediking*, Kampen, 1957, p. 9). Een andere lijn in de Bijbel, die met deze priesterlijke lijn in verbinding staat, is het 'hoofd-zijn' van de man. Zoals terecht door ds. R. van Reenen in een ingezonden wordt opgemerkt: 'Dat raakt een diepe notie in de kerk. Christus is het hoofd van zijn kerk. Dat zet Hem en haar radicaal op de juiste plek. Verliezen we het zicht op Christus als het hoofd niet, wanneer wij niet meer weten en tonen wat hoofd-zijn is? En verliezen wij dan ten slotte Christus zelf niet?' (ND, 22 juni 2017).

Aan onze abonnees

U hebt dit nummer in tweevoud ontvangen, met een begeleidend schrijven. We rekenen op uw medewerking en willen u vriendelijk vragen te voldoen aan ons verzoek om het extra nummer door te geven in uw familie- of kennissenkring.

Bestuur en redactie

Behoudend of vooruitstrevend?

Thema

Balten Pieter Hagens

De synode heeft besloten dat de plaatselijke vrijgemaakte kerken zelf mogen bepalen of en hoe vrouwen tot de ambtsdienst worden toegelaten. De zogenaamde zwijgtteksten vormen hiervoor nu geen verhindering, omdat de exegese van deze teksten te zeer omstreden is (zie grond 5 bij besluit 3).

Met betrekking tot 'de rol van de vrouw in de kerk' zijn er behoudende gemeenten (traditionele opvatting), vooruitstrevende gemeenten (openstelling van alle ambten) en gemeenten met een middenpositie (*Samen dienen*, rapport deputaten M/V en ambt, GKv, 2017, p. 43/44).

Twee denkwijzen

Deze indeling – behoudend, vooruitstrevend en een middenpositie – is ontleend aan de liberale denkwijze. Groen van Prinsterer schreef al over de 'betrekkelijke juistheid' van dit onderscheid met betrekking tot de 'hoofdkleuringen' van het liberalisme: een partij die vooruitgang vreest, een partij die vooruitgang begeert en een partij die vooruitgang beurtelings begunstigt en bestrijdt. Met deze (ma-

gische) term 'vooruitgang' wordt dan de doorwerking van het gedachtegoed van de Franse Revolutie voorgesteld als een soort 'natuurlijke wetmatigheid', waarin de idee van voortgaande evolutie te herkennen valt. Vooruitstrevende christenen staan derhalve op een hogere trap van 'verlichting' dan behoudende christenen. Zo keken medio negentiende eeuw geliberaliseerde hervormde kerkleden minachtend neer op de afgescheidenen ('dompers'). Groen van Prinsterer stelde dat deze driedeling maar de helft van de waarheid is. Tegenover die liberale denkwijze – waarbij de verlichtingsideeën centraal staan, waar je voor of tegen kunt zijn (zelfs soms voor en soms tegen) – plaatste hij de antirevolutionaire denkwijze, waarbij de Bijbel centraal staat als het Woord van God. Liberale tijdgenoten wilden die antirevolutio-

nairen graag indelen bij de conservatieven – dat maakte de zaak overzichtelijk en zo kon ook de Bijbel buiten beeld blijven –, maar Groen bestreed dat: antirevolutionair ('tegen de Revolutie het Evangelie') verschilde voor hem fundamenteel van conservatief (behoudend). Die revolutie waar hij zich als evangeliebelijder tegen verzette, was de 'opstand tegen God', zoals provocerend verwoord in de beruchte leus van de Franse Revolutie (1789): 'geen God en geen meester'.

Evenals in de negentiende eeuw staan orthodoxe christenen ook vandaag als 'behoudend' of bekrompen bekend. Leven bij de Bijbel als gezaghebbend Woord van God is niet meer van deze tijd. In onze westerse cultuur zijn mensen tot een hoger niveau van 'verlichting' geëvolueerd. De mens is nu autonoom en bepaalt zelf wat goed en kwaad is. Opmerkelijk is dat dit liberale indelingsschema vandaag ook wordt gebruikt voor het kwalificeren van (interne) verschillen binnen de groep van orthodoxe christenen, met als criterium de rol van de vrouw in de

kerk. Het openstellen van alle kerkelijke ambten (ook) voor vrouwen is 'voorstrevend', deze openstelling afwijzen – zelfs op steekhoudende bijbelse gronden – is 'behoudend'. Van enig verschil tussen 'liberaal denken' en 'antirevolutionair denken' is hierbij niets meer te merken.

Vershil van inzicht

In reactie op de synodebesluiten sprak ds. Ernst Leeftink (*ND*, 27 juni jl.) als zijn 'hoop' uit dat in 'behoudende' gemeenten 'progressieve leden' geen actie voeren om 'de vrouw in het ambt' te krijgen en andersom: dat in 'voorstrevende' gemeenten een 'conservatieve minderheid' niet probeert om 'de vrouw in het ambt' tegen te houden. De diverse plaatselijke kerken mogen zelf bepalen of en hoe ze vrouwen willen toelaten tot de ambten. Laat dus elke plaatselijke kerk een besluit nemen en laat iedereen dat besluit respecteren, met na vijf jaar een evaluatie. Wanneer mensen om zo'n besluit uit de kerk weglopen, wekken ze – bij ds. Leeftink – de indruk dat ze het 'eigen gelijk' belangrijker vinden dan de geloofseenheid met hun broeders en zusters: de eigen mening staat gelijk aan Gods Woord en daar moet iedereen in de kerk voor buigen.

Het bovenstaande impliceert dat de (liberale) parlementaire democratie – met de gemeente als parlement – wordt geïntroduceerd binnen de vrijgemaakte kerken. Een besluit staat of valt met voldoende draagvlak, zoals we ook in de politiek gewend zijn. Kun je in de kerk eigenlijk nog wel zeggen dat iets tegen de Bijbel ingaat? Moet je vandaag niet voorzichtig zeggen: *ik denk* dat het tegen de Bijbel ingaat? *Ik denk* dat de Bijbel homoseksuele relaties verbiedt. Er zijn broeders en zusters in de kerk die daar toch beslist anders over denken. Maar is dat geen relativering van de Bijbel als objectieve norm? Dit is wel lastig praten, want wie bepaalt wat objectief is en wat niet (vraagt ds. Henk Folkers, zie *Gereformeerd kerkblad*, 19 mei jl.). Vrijheid van exegese, in verbondenheid met het gereformeerd belijden, vormt het 'DNA van de Vrijmaking'!

Verstaat u wat u leest?, vraagt mr. Emo Bos (*Geref. kerkblad*, 21 juli jl.). 'Wil je de Bijbel goed verstaan en toepassen in onze tijd', dan moet je om te begrijpen wat een tekst betekent, je 'ook bewust zijn van de voortdurende wisselwerking tussen culturen, contexten en Bijbel'. Exegeten richten zich voornamelijk op de oorspronkelijke betekenis van een tekst en zij verwijzen voor de actuele betekenis (eigentijdse toepassing) naar de systematisch en de praktisch theologen. Wat betekent dit voor ons *verstaan* van de Bijbel? De traditionele gereformeerde hermeneutiek van exegeten schiet tekort en moet worden aangevuld omdat je zowel de historische context als de huidige context (van de lezers) in rekening moet brengen. Daarbij zal de Geest van de waarheid (Joh. 16) ons de weg wijzen naar de volle waarheid. Dit vraagt om vertrouwen.

Elkaar vasthouden?

Al langer wordt in onze kerken gewerkt met het spitsvondige onderscheid tussen *instemmen* en *toepassen*. Bijbelse normen – waar we van harte mee *instemmen* – worden door 'ons' (mensen) subjectief toegepast. Zo ontstaat er een soort speelveld, waar 'ik' als bijbelgetrouw-christen zelf bepaal waarvoor 'ik' kies. Met het onderscheid tussen de oorspronkelijke betekenis en hoe 'wij' vandaag – op een bepaald punt – de Bijbel *verstaan*, wordt dat subjectieve speelveld aanzienlijk verruimd. De vraag of we nog gereformeerd zijn, is opeens verbreed tot de vraag of we nog wel 'bijbelgetrouw' zijn. De oproepen om 'elkaar vast te houden' klinken steeds dringender. Was de besluitvorming op de synode er ook op gericht om 'elkaar vast te houden', of kan dit pas gezegd worden als de 'buit' – een snelle openstelling van de kerkelijke ambten – binnen is?

Als 'we echt vinden dat je vanuit de Bijbel twee lijnen kunt aanwijzen, moet je elkaar ook de ruimte gunnen om een keus te maken die de rust in de gemeente ten goede komt'. De quote is afkomstig van ds. Leeftink (*ND*, 27 juni jl.) en hij verwijst hier kennelijk naar de lijnen die door de synode van Ede (2014) geformuleerd zijn: de lijn van de gelijkwaardigheid tussen man en vrouw

enerzijds en de lijn van het verschil in positie die God aan man en vrouw geeft anderzijds. Als de gemeente – met de synode van Meppel – gaat voor de eerste lijn (de gelijkwaardigheid) kiest ze 'voorstrevend' en in het andere geval kiest de gemeente 'behoudend'. Maar zo'n subjectieve (liberale) keuze wordt deze gemeenten opgedrongen. De synode van Ede bedoelde juist dat aan *beide* lijnen recht gedaan zal moeten worden. Over 'elkaar vasthouden' gesproken!

We moeten helemaal niet elkaar vasthouden (dr. Jos Douma in *ND*, 20 juni jl.). We moeten Jezus vasthouden en bij Hem ontdekken hoe we samen op weg kunnen zijn en blijven. Die ontdekking houdt in dat we elkaar moeten liefhebben, zoals Jezus ons heeft liefgehad (Joh. 13). Elkaar zoeken – bij alle verschil van inzicht – aan de voeten van Jezus. Dit geeft ruimte om van inzicht te verschillen, ruimte voor niet-weten en voor niet per se gelijk willen krijgen. Prima, maar is dit nu 'elkaar liefhebben zoals Jezus ons heeft liefgehad'? De voetwassing in Johannes 13 was ook een duidelijke correctie met betrekking tot het gedrag van de discipelen. Jezus aanvaardt ons zoals we zijn, maar neemt er geen genoegen mee dat we blijven zoals we zijn. Elkaar liefhebben, dat is wel inclusief elkaar aansporen om ons te houden aan alles wat Christus ons opgedragen heeft.

Twee werelden

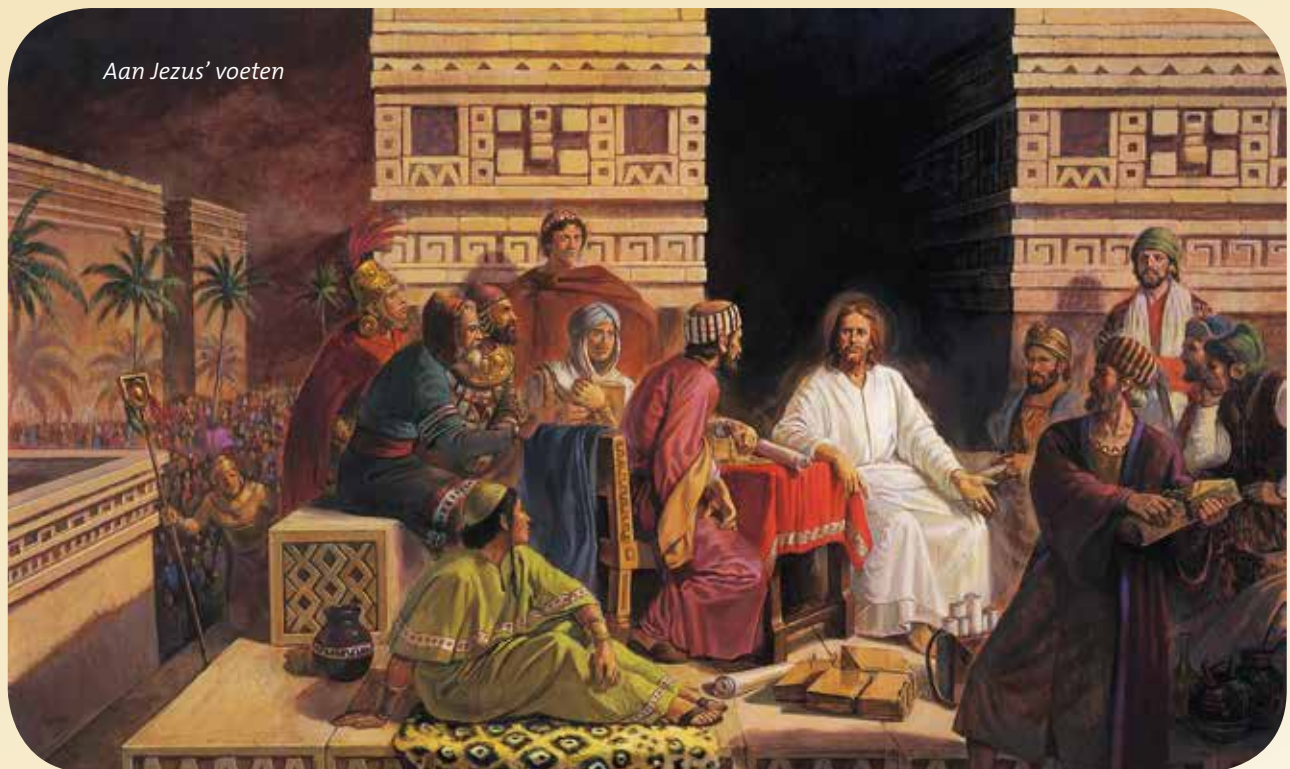
Voor mijn besef bestaat de vrijgemaakte kerk uit twee 'werelden': de 'wereld' van theologen en kerkelijke vergaderingen, en de 'wereld' van de doorsnee kerkleden (die 'werelden' zullen elkaar deels overlappen). In de eerstgenoemde 'wereld' worden er deputatenrapporten doorgespit en worden bewijsgronden bij besluiten getoetst: is die openstelling van alle kerkelijke ambten voor vrouwen in overeenstemming met wat de Schrift zegt? Veel 'gewone' kerkleden van de tweede 'wereld' zitten daar niet (meer) mee: waarom mogen vrouwen wel burgemeester of wethouder worden, maar geen predikant of ouderling? In onze samenleving wordt (ook) bij leidinggevende posities toch

vooral gelet op bekwaamheid en capaciteiten? Bovendien zijn er nu steeds minder mannen beschikbaar voor het vervullen van een kerkelijk ambt, dus tel je zegeningen.

Hoe komen deze 'werelden' samen? De synode van onze kerken heeft geconcludeerd – wat veel mensen 'vanzelfsprekend' vinden – dat alle kerkelijke ambten mogen worden opengesteld voor

vrouwen in onze westerse samenleving van vandaag (*Samen dienen*, p. 12). Is de huidige verhouding tussen mannen en vrouwen in onze samenleving zoals God die oorspronkelijk bedoeld heeft? Hoewel Eva als eerste zondigde, werd Adam na hun zondeval als de eerstverantwoordelijke bij God ter verantwoording geroepen. Dat positieverschil ontbreekt in het deputatenrapport.

geldingsdrang – op verlies van maatschappelijke invloed door ontzuiling. Onze samenleving heeft kerken nodig met een duidelijke identiteit en een heldere boodschap, die ook uitstraling hebben, terwijl de kerken die 'relevant' willen zijn, zich makkelijker aanpassen aan de samenleving. Het is daarom niet verkeerd als kerken zich (gaan) bezinnen op de vraag hoe zij als christelijke

vrouwen (met onmiddellijke ingang). Tot voor kort stond er in de Bijbel dat dit niet mocht, maar inmiddels is wel duidelijk geworden dat we dit verkeerd *verstaan* hebben. Problematisch waren vooral de zogenoemde zwijgteksten. Hiervoor werden inmiddels alternatieve exegeses ontwikkeld zodat niemand zich daar nu nog geloofwaardig op kan beroepen. Ook het scheppingsverhaal is steeds *mis-verstaan*: de schepping van man-en-vrouw naar Gods beeld laat een 'wederkerigheid' zien binnen de eenheid (*Samen dienen*, p. 11). Man en vrouw zijn blijkbaar geschapen als *elkaars* helpers die bij *elkaar* passen – zo begrijp ik. Dat is een hernieuwd inzicht in de Schrift.

Het koninkrijk der hemelen werkt als een zuurdesem in de samenleving en werpt geleidelijk zijn vruchten af, zoals de verhouding tussen mannen en

Deputaten M/V en ambt hebben Genesis 1 - 2 vooral *verstaan* vanuit hun eigentijdse context, een sterk op gelijkheid gerichte samenleving die beduidend meer inspiratie ontleent aan het individualistisch gelijkheidsideaal van de Verlichting (Franse Revolutie) dan aan de christelijke zuurdesem van het koninkrijk der hemelen.

Relevant?

In zijn boek *Stad op een berg* (uit 2010) plaatst prof. James Kennedy de kerk als 'contrasterende gemeenschap' tegenover de kerk die 'relevant' wil zijn. Veel christelijke organisaties zijn op hun retour en de kerk wordt op zichzelf teruggeworpen. Nu, 'relevant' willen zijn is een begrijpelijke reactie – namelijk

gemeenschap in de samenleving willen leven en hoe zij zich kunnen opstellen. In dat kader wordt ook de rol van de kerk als onderscheiden gemeenschap 'herontdekt'.

Tegen de gemeente in Filadelfia zegt Christus: 'Want ook al hebt u weinig invloed, u bent trouw gebleven aan wat ik heb gezegd en hebt mijn naam niet verloochend' (Op. 3:8). Het gaat Christus niet om relevantie, maar om trouw. Die gemeente in Filadelfia is in alle strijd en moeite trouw gebleven aan het evangelie van Christus en is niet bezweken onder de sterke druk van

de verleiding tot wereldgelijkvormigheid. Daarom krijgt die gemeente als 'beloning' een 'geopende deur', gelegenheid tot evangelieprediking die tegenstanders (Joden) tot inkeer zal brengen. Dan

**Niet relevantie,
maar trouw**

wordt Christus' kracht zichtbaar in onze zwakheid (een gemeente met weinig invloed). Dus geen wereldmijding – de valkuil voor een 'contrasterende gemeenschap' – maar wel een kerk die zich onderscheidt door haar unieke positie als gemeente van haar Heer Jezus Christus.

De kerk is niet van beneden, maar zij vindt haar oorsprong in het Woord van God met een eigen ambt en bediening. De kerk is van Jezus Christus, onze opgestane Heer, en is gebonden aan zijn Woord – waarvan de ambtelijke bediening is toevertrouwd aan mannen: eerst aan apostelen* en vervolgens aan herders en leraars (de oudsten van de gemeente). Daarmee sluit Christus aan bij de scheppingsorde in het paradijs, waar ook de apostel Paulus ons naar verwijst (1 Tim. 2). Man en vrouw zijn gelijkwaardig naar Gods beeld geschapen, terwijl er toch sprake is van een verschil in positie of verantwoordelijkheid. De roeping tot een kerkelijk ambt is geen zelfontplooiing, maar roeping van Boven. In onze sterk op gelijkheid gerichte samenleving wijst de christelijke kerk als nieuwe samenleving voor God boven zichzelf uit naar haar Schepster en Verlosser.

Comeback van de mens

De 'vrijgemaakte' kerken (GKv) zijn voortgekomen uit de 'reformatorische beweging' in de jaren dertig (vorige eeuw) binnen de – nog ongedeelde – Gereformeerde Kerken in Nederland. Met de Vrijmaking van 1944 verplaatste de – vooral theologisch-georiënteerde – hoofdstroom van deze beweging zich naar de vrijgemaakte Gereformeerde Kerken. Christus' koningschap 'werd in zijn betekenis voor heel het leven weer duidelijker aangewezen' (K. Wierenga). Bij dit citaat proef je verzet tegen Kuypers leer van de 'gemene gratie'. Voor verreweg de meeste vrijgemaakten was 'doorgaande reformatie' – soms door-

slaande reformatie – een 'roeping'. Dat heeft geleid tot de actieve opbouw van een eigen vrijgemaakte 'zuil'. Centraal stond Christus als het Hoofd van zijn christelijke kerk, door wie de Vader alle dingen regeert (HC zd. 19). Midden jaren tachtig komt er een kentering. In de prediking en bij kerkelijke toerusting gaat het vooral over het persoonlijk geloof / de persoonlijke ethiek. De belangstelling voor gereformeerde organisaties verflauwt. Ook kerkgrenzen worden minder belangrijk. De 'oecumene van het hart' walst over kerkmuren heen. Ten slotte gaat de vrijgemaakte-gereformeerde zuil op in de bredere evangelisch-gereformeerde stroming ('Samen in de naam van Jezus'). Het confessionele verschil tussen ware en valse kerk verdwijnt uit het zicht door te gaan spreken van 'denominaties' – een Amerikaans importartikel. Dat sluit aan bij het neoliberale klimaat in onze samenleving. De kerk wordt als het ware geprivatiseerd tot een religieuze vereniging van gelijkgezinden, die dan op de 'markt van geloven' moet concurreren met andere religieuze organisaties.

Vrijgemaakten raken bezorgd over het 'image' van hun kerk. Loopt de kerk wel in de pas met de maatschappelijke ontwikkelingen? Een logische vraag voor wie de kerk ziet in het verlengde van private organisaties (vaak ook onbewust). Maar zo verliest de kerk haar 'eigenheid' en dat heeft consequenties:

de kerk wordt vooral een zaak van de gelovige mens. In de eredienst krijg je een liturgie van 'voor elk wat wils'. En het is onze verantwoordelijkheid

om onze kerk 'up-to-date' te houden. Wij moeten ervoor zorgen dat de kerk zich blijft ontwikkelen en het 'contact' met onze (post)moderne cultuur niet verliest. Dan krijg je hardlopers en achterlopers, vooruitstrevend en behoudend, maar wel op de verkeerde weg. Ook de

Kerk 'up-to-date' houden

Bijbel wordt vooruitstrevend of behoudend gelezen (lijkt het), zelfs met goedkeuring van de synode (keuzevrijheid).

De weg naar de volle waarheid

'Gods Woord is een licht op ons pad' (Ps. 119). Is ons pad ook een licht op Gods Woord? Wie verstaat nog wat hij of zij in de Bijbel leest als de 'uitleg' afhankelijk wordt van onze eigen 'inleg' (onze eigen culturele context)? Paulus zegt dat wij elk (menselijk) bedenkensel als krijgsgesvangene moeten brengen onder de gehoorzaamheid aan Christus (2 Kor. 10:5). Dit zegt hij niet alleen tegen mensen die vanuit het heidendom Christus hebben leren kennen, maar ook tegen ons als christenen in een postchristelijke samenleving. Door het geloof ontvangen wij als het ware een nieuw referentiekader. Dat doet de Heilige Geest, de Geest van de waarheid, die ons de weg zal wijzen naar de volle waarheid. Door de verkondiging van het evangelie!

Noot:

* Volgens de kerkvaders Clemens Alexandrinus en Chrysostomos verkondigden de apostelen het evangelie in het openbaar aan mannen en in de vergadering der gelovigen. De vrouwen die met de apostelen meewerkten, brachten het evangelie aan de heidense en joodse vrouwen in de huizen door privaat gesprek. Ook waren ze wel door andere diensten (gastvrijheid) bij de verbreiding van het evangelie behulpzaam (zie: Dr. H. Bavinck, *DE VROUW in de hedendaagse maatschappij*, 1918, p. 33).

Toen ik de dieren leerde kennen, ging ik van mensen houden...

Mijn drent gaat dood. En misschien zegt u: maar dan heb je toch de smous nog? Het is waar, ik heb twee honden. Ik houd van allebei, en de hondenliefhebber zal me begrijpen: met verdriet neem ik afscheid van mijn trouwe vriend met z'n aanhankelijke ogen. 't Beestje was altijd lief, heeft me nooit enig kwaad gedaan. Eén keer heb ik 'm zien uithalen, naar nota bene mijn andere hond. De smous. Die had ik al zeven jaar in huis, toen we de zesjarige drent erbij namen. Kennelijk moest er even gevochten worden. En de drent sloeg de smous zo hard, dat ie door z'n rug zakte en een dokter nodig had. Hij heeft er een kromme rug aan overgehouden, maar geen ran-cune. 't Zijn sindsdien kameraden, altijd even – met een zwiepende staart – de neuzen tegen elkaar.

Kan een dier kwaad doen? Over die vraag ging het op een mooie zomerse zondagavond. Ik kwam net uit de kerk en ik zette me voor de buis, want ik wilde zo graag de zomergast Frans de Waal zien en vooral horen. En over kwaad gesproken, vroeger werd *hier* van kwaad gesproken: tv-kijken op zondagavond... Ik herinner me huisbezoekrapportages: *Niks bijzonders, preses, behalve dan dat ik het gezin heb vermaand als het gaat om 't kijkgedrag op zondag.* Ook herinner ik me nu een eerste teken van de verandering van deze moraal. Op een kerkenraad werd ooit de vraag besproken of de televisie op de zondagavond niet kon worden geduld als het gaat om onze ouderen, hoe moesten zij anders de lange avond doorkomen? Enne, wilt u nu ook mij als een oudere beschouwen...?

Die Frans de Waal is een wereldberoemde bioloog. Geboren in Brabant, werkt en woont hij in Amerika. Hij bestudeert het gedrag van dieren, vooral het gedrag van de aap. Dat vraagt wel om geduld. De professor vertelde dat hij zo'n tienduizend uur heeft zitten kijken naar de apenkolonies in Arnhem. En wat heeft hem dat opgeleverd? Hij constateert dat wij mensen ons veelszins gedragen als dieren. Hij gaf daarbij een wat ongelukkig voorbeeld. Hij liet ons iets zien van de gedragingen van president Trump. Zijn houding in 't debat met mevrouw Clinton. Als een chimpansee! Een gedrag dat hij ook toont in ontmoetingen met andere staatslieden en medewerkers. Hoe hij die de hand schudt! Maar Trump is Trump, zei ik tegen mijn vrouw, die daarop wat grijnsde en gromde.

Ten slotte kwam de moraal ter sprake. De moraliteit is geen biologisch ding, heeft De Waal gemeend te moeten vaststellen. De regels variëren per cultuur en per eeuw. En hij zei optimistisch te zijn als het gaat om de aard van

de mens: *wij doen van nature liever goed dan kwaad, wij moeten ons best doen om iets slechts te doen.* Dat leren ons de dieren, zei hij. Slechts sporadisch had hij moreel slecht gedrag bij dieren gezien. Intussen wel schokkend: hij zag ooit hoe twee apen in een gezamenlijke actie een derde aap caastreerden en vermoordden.

Ik kijk graag naar de televisie vanachter onze huiskamer-tafel. Ik kan niet goed met de armen over elkaar zitten: ik doe wel 'ns een puzzeltje, en graag lees ik een boek. Er liggen altijd boeken op onze tafel. En onder handbereik

lag die zondagavond het omvangrijke boek van Nikolaus Wachsmann, *Een geschiedenis van de nazi-concentratiekampen.* Elke bladzijde van dit huiveringwekkende boek weerspreekt de conclusie van de gerenommeerde wetenschapper Frans de Waal. En was het toeval dat diezelfde avond onze kerkdienst een leerdienst was over zondag 44 van de catechismus, waar ons wordt voorgehouden, dat God niet wil dat er ook

maar één enkele kwade neiging ooit nog in ons hart komt. Wat God wil, dat boeit De Waal niet. Hij noemt zichzelf een apathist: de vraag of God bestaat, is niet interessant. En dit is dan de man die uren en uren zit te kijken naar de dieren, die stuk voor stuk letters zijn in het prachtige boek van Gods schepping en onderhouding van de hele wereld. En hoe kwaad is dan de mens die ziende zijn ogen dichthoudt voor de God die redder is van mens en dier.

Mijn sterfelijke drent legt z'n moede hoofd op mijn schoot: o, die ogen!! Ik pak er nog een boek bij. *Een levendige voorstelling*, een bundel opstellen van de onvergetelijke professor Ohmann. Hij is niet wereldberoemd geworden, maar wat heeft *hij* naar dieren gekeken. En ook hij zag graag de ogen: *Dieren kijken ons aan*, zo luidt een opstel. Met een bezielde blik, naar de waarneming van deze professor: *Door het dier met zijn bezielde blik wordt de mens attent gemaakt op een vorm van leven dat anders is dan het zijne en dat juist in zijn van de mens onderscheiden-zijn de mens zijn eigen wijze van bestaan te midden van de bonte verscheidenheid der levende wezens te scherper onder de aandacht brengt.**

* Citaat Marie-Louise Henry, *Das Tier im Religiösen Bewusstsein des Alttestamentlichen Menschen*, Tübingen, 1958.

Hoe God zijn tegenstanders te kijk zet

In Psalm 2 lezen we dat God lacht en spot met zijn vijanden (vs. 4). Dat is toch wel een merkwaardige uitspraak over God. We vinden het begrijpelijk als mensen soms met elkaar de spot drijven. Die anderen hebben het daar dan ook vaak naar gemaakt. Maar je zou toch denken dat God zelf boven die menselijke gevoelens staat. Hij is God en geen mens.

Klopt het dan wel wat Psalm 2 van Hem zegt? Hij heeft immers het beste met mensen voor, ook zelfs met mensen die Hem vijandig zijn. Hoe kan Hij dan mensen uitlachen, dus eigenlijk *weg*-lachen? In dit artikel wil ik daar eens verder op ingaan.

Spot van de kant van God

Het komt maar een enkele keer voor in de Bijbel dat regelrecht van God gezegd wordt dat Hij de spot drijft met zijn vijanden. Afgezien van Psalm 2 is dat verder nog in Psalm 37:13 en Psalm 59:9. God lacht de zondaar uit (Ps. 37) en Hij drijft de spot met alle volken (Ps. 59). Verder kunnen we ook denken aan Spreuken 1:26, waar door de Wijsheid over de dwazen gezegd wordt: 'Daarom lach ik om je ongeluk, schater ik het uit om je ellende.'

In de Herziene Statenvertaling wordt dat woordje 'ik' met een hoofdletter geschreven. Dan gaat men er kennelijk van uit dat er een direct Godswoord

staat. Dat lijkt me onjuist. Vanaf vers 20 is in dat hoofdstuk de Wijsheid aan het woord. Die wijsheid is wel een personificatie van God, dat wil zeggen: de wijsheid van God wordt als een zelfstandige persoon voorgesteld. Maar tegelijk is er toch enig verschil tussen beiden. Wat hier van de wijsheid gezegd wordt, kan alleen indirect op Gods naam geschreven worden.

De vraag is nu hoe we die teksten over Goddelijke spot moeten plaatsen en interpreteren. Eigenlijk verwachten we in de Bijbel niet dat God zich als het ware verlustigt in de ondergang van zijn vijanden. Want dat is niet zomaar te rijmen met zijn barmhartigheid en zondaarsliefde. Als mensen kunnen wij soms makkelijk medemensen *afschrijven*, maar is het niet Gods streven om juist mensen in zijn levensboek te willen *bij*schrijven? Daaruit spreekt een andere mentaliteit.

Voordat ik hierop een antwoord zoek, wil ik eerst naar andere teksten kijken

die in de buurt komen van de genoemde, die geen Godsworden bevatten maar meer Goddelijke handelingen en daden die spottend bedoeld lijken te zijn. Want God kan de geschiedenis ook zo leiden dat het de lachlust opwekt bij ons, zijn kinderen. Hij kan ook met Goddelijke ironie met zijn tegenstanders omgaan. In het vervolg wil ik daar een paar voorbeelden van geven.

Gods grimlach

God is grimmig naar zijn vijanden toe, maar tegelijk kan Hij hen bij wijze van spreken uitlachen omdat ze op hun eigen doodslot afsteveneren. Vandaar dat opschrift boven deze alinea. Ik denk bijvoorbeeld aan het boek Exodus, met de geschiedenis van de tien plagen. De eerste twee plagen konden de Egyptische magiërs (tovenaars) nog nadoen. Maar vanaf de derde plaag (muggen) ging God als het ware opschalen en ging het hun macht te boven. Vanaf die plaag toonde Hij zijn superioriteit en liet Hij aan Egypte zien dat Hij boven alles en allen stond in macht en majesteit, en dat Hij leven en dood helemaal in de hand had. Hier proef je een zekere spotlach zonder woorden, alsof God er een heilig plezier in had dat de magiërs na de tweede plaag moesten afhaken. Een overwinning van God op de vorst van de duisternis.

Ik noem een ander voorbeeld van Gods onhoorbare lach. Ik denk aan de geschiedenis uit 1 Samuël 4 en 5, waar de ark door de Filistijnen wordt buitgemaakt en naar Asdod overgebracht. De ark komt in de tempel van Dagon te staan, naast het grote beeld van die Filistijnse hoofdgod. Maar de volgende morgen was dat beeld voorovergevalen en lag het in stukken voor de ark. De volgende dag ging het weer zo en was de schade voor het beeld nog groter. Als gelovige bijbellezers kunnen we dat verhaal niet zonder een schampere lach aanhoren. En we kunnen ons voorstellen dat de Heer die dit veroorzaakt had, daar ook behagen in schepte. Tegelijk merken we hier dat de Heer dit godenbeeld serieus nam omdat het voor de bevolking zo reëel was. In feite was het niet meer dan een klomp steen of ander materiaal, maar voor de Filistijnen was het een belichaming van Dagon's goddelijke kracht. God zet daar dus een streep door.

Wonderen als stille spotlach

Eigenlijk is in al die wonderen van God waarmee Hij zijn vijanden aftroeft of bestraft, wel een spoor van spot te bespeuren, ook al komt het niet verbaal tot uiting. Ik denk aan de muren van Jericho die in elkaar stortten zonder dat er ook maar iets van een belegering had plaatsgevonden. Bij die start van de verovering van Israël's erfland liet God zien dat Hij mensenhulp en wapengeweld niet nodig had om het land aan zijn volk te geven. Hij wilde er verderop wel gebruik van maken, maar ook zonder die inzet van mensen was God de Kanaänieten sowieso te

sterk. En wat die muren betreft: zouden de engelen in de hemel toen ook niet gejuicht hebben?

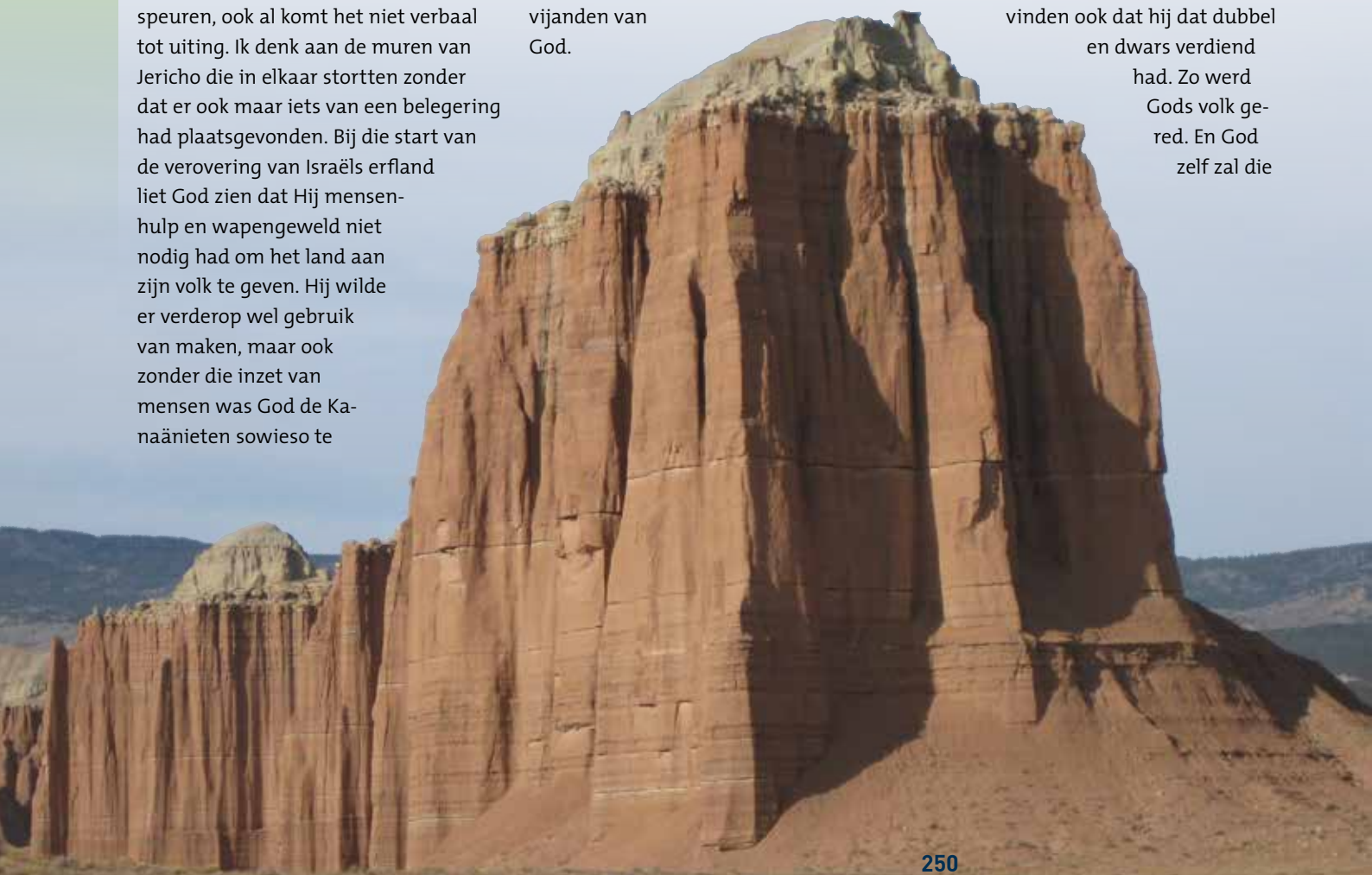
Hier kan ik ook de ondergang van het Assyrische leger van Sanherib noemen. We zijn dan in de tijd van koning Hizkia. De troepen van Sanherib liggen voor de muren van Jeruzalem. Dan wordt de bevolking van Jeruzalem en God zelf zo door Sanherib beledigd en bespot, dat God het niet langer kan aanhoren. In de nacht daarop trekt een engel van de Heer tegen de vijand ten strijde en doodt in het legerkamp van de Assyriërs 185.000 man. Misschien was het via een muizenplaag, zoals wel gezegd wordt, maar in elk geval was het Gods hand die dit teweegbracht. Eén engel was voor God al meer dan genoeg. Hij had zijn naam opnieuw gevestigd. En wat Juda betreft: wie het laatst lachte, lachte het best (zie 2 Kon. 19:21).

Je ziet hier dat de hemelse spot zich ook verplaatst naar de aarde, naar de mensen die bij God horen. In het Oude Testament zijn het vaak mensen uit Gods volk die de spot drijven met de vijanden van God.

Kijk naar Elia, die de draak steekt met de profeten van Baäl die maar geen vuur aansteekt. Misschien heeft jullie god iets anders te doen, zegt hij, of hij moet zijn behoefte doen, of hij is op reis of misschien slaapt hij wel (zie 1 Kon. 18). Later drijft ook Jesaja de spot met afgodendienaars die van een stuk hout een god maken (Jes. 44). Het is immers belachelijk als je met het ene stuk hout de kachel aanmaakt en van het andere een god snijdt die je aanbidt.

Goddelijke ironie

Spot kan soms ook tot ironie worden. Het is alsof God mensen om de tuin leidt en het resultaat is heel anders dan verwacht. Dan krijgt iemand een koekje van eigen deeg. Zoals koning Adonibezek, bij wie de duimen en grote tenen werden afgehakt omdat hij dat zelf bij wel zeventig koningen had gedaan. Een veel bekendere illustratie bij dit onderwerp is de straf die Haman kreeg. Hij kwam te hangen aan de galgpaal die hij voor Mordechai had opgericht. Een voorbeeld van letterlijke vergelding dankzij Goddelijke regie. Hij werd met gelijke munt betaald en wij vinden ook dat hij dat dubbel en dwars verdiend had. Zo werd Gods volk gered. En God zelf zal die

straf niet zonder een spotlach vanuit de hemel hebben aangezien.

Hoe zit het in dit opzicht nu met het Nieuwe Testament? De Heer Jezus is geregeld in discussie met de leiders van het volk, maar we lezen nooit dat Hij met hen de spot drijft. Dat heeft ermee te maken, denk ik, dat Hij op aarde in vernedering leefde. Hij was wel God, maar liet dat niet zo zeer in machtswoorden blijken. Intussen is in zijn levensloop de Goddelijke ironie wel op het hoogst gebleken. En dan doel ik op zijn kruisgang en zijn opstanding. Zijn

kruisdoed leek het einde te zijn, maar met Pasen kwam er een nieuw begin. God leek op Goede Vrijdag zijn volk om de tuin te leiden, want wie geloofde nog in een herleving? Maar de grote verrassing kwam drie dagen later. Want het dwaze van God is wijzer dan de mensen, en het zwakke van God is sterker dan de mensen. De spot van de geestelijke leiders onder aan het kruis met hun leedvermaak had niet het laatste woord. Ze juichten te vroeg. Het hoogste woord kwam van God zelf, die op de paasmorgen zijn Zoon weer uit het graf terugriep. Het is de ironie van de geschiedenis dat zo de verlossing van de wereld tot stand moest komen. Wat mensen ten kwade bedachten, heeft God ten goede gekeerd. Het kruis leek de ondergang te worden, maar het bleek de levensboom te zijn.

Gods vreugde

Ik ga even terug naar het begin. Want die vraag over God moet nog een verdere reactie krijgen: hoe kan God tegelijk mensen uitlachen en mensen pro-

beren te winnen? Wat is Gods diepste intentie als het om de mensheid gaat? We lezen dat heel duidelijk in Ezechiël 18:32: 'Want de dood van een mens geeft me geen vreugde – spreekt God, de Heer. Kom tot inkeer en leef!' Dat is

duidelijk genoeg. God houdt er niet van als mensen voorgoed verloren gaan. Hij wil er alles aan doen om mensen te bekeren en voor eeuwig te redden. Maar die intentie lijkt te botsen met wat we bijvoorbeeld in Psalm 2:4 lezen over Goddelijke spot. Hoe kunnen we dat met elkaar rijmen?

Dan moeten we allereerst bedenken dat alle vier teksten die spreken van Goddelijk spotten, in poëtische taal geschreven zijn. Want dat geldt voor die drie psalmen die ik noemde, en voor Spreuken 1. En zoals bekend staat poëzie als beeldtaal verder af van wat letterlijk gebeurd is dan proza, zoals geschiedschrijving. Het valt dus op dat in de Bijbel nergens letterlijk wordt verteld dat God iemand uitlachte. Ik denk dat dat ook niet gepast zou zijn. Dan zou God te veel op mensen lijken en zou zo'n uitspraak ten koste gaan van de hoogheid en heiligheid van de Heer. Intussen staat het er wel, al is het dan in dichterlijke taal. In feite wordt er (door David?) in Psalm 2 iets heel menselijks over God gezegd. Je noemt

dat een *antropomorfisme*, een mensvormige uitdrukking. Dat is ook het geval als het over Gods ogen of mond of handen gaat, of over zijn boosheid of andere emoties. De dichter probeert onder woorden te brengen hoe God

dat oprukken van de vijanden ervaart. De verzen 1-3 tekenen namelijk een wilde volkerenstorm, heel de wereld is in beweging en rukt op naar Jeruzalem, de plaats waar God woont. Maar God blijft daar heel rustig onder, want Hij staat daar ver boven. Hij lacht die drukte als het ware weg. Hij spot en speelt in feite met al die legers, want het

is voor Hem niet meer dan een storm in een glas water.

De teksten hebben dus niet direct te maken met eeuwig heil of onheil. Ze willen eerder benadrukken dat God door al dat lawaai en wapengekletter niet geschokt is. Hij lacht om al die nutteloze opstandigheid en spot met die brutale taal die de vijanden uitslaan in vers 3. En als God zelf de strijd ontkeert, zoals bij Jericho, dan is daar diezelfde rust van een God die alles in de hand heeft. Dat geldt ook van die andere voorbeelden die al genoemd zijn. God verlustigt zich niet in de eeuwige ondergang van zijn vijanden. Maar het doet Hem wel goed als ze zich tevergeefs tegen Hem verzetten en als hun plannen totaal mislukken. Want het gaat erom dat zijn plan doorgaat, en dat is naar zijn strekking een *heilsplan*.

Samenleven in de classis

In de KO-1978 was de classis vooral een vergadering die wettig aan haar voorgelegde zaken behandelde en besluiten nam. De vergadering kende een rondvraag naar artikel 41, waarin de preses de kerken vroeg of de ambtelijke diensten voortgang hadden, of de besluiten van de meerdere vergaderingen nageleefd werden en of er iets was waarbij kerkenraden het oordeel of de hulp van de classis nodig hadden voor de goede voortgang van hun plaatselijk kerkelijk leven. Elk jaar liet de classis bovendien enkele van haar ervarenste en bekwaamste predikanten in alle kerken visitatie doen. Daarbij werd nagegaan of de ambtsdragers hun ambt trouw vervulden, zich hielden aan de zuivere leer en de aangenomen orde, en de opbouw van de gemeente naar vermogen bevorderden. Tijdig vermaan bij nalatigheid van de ambtsdragers en het met raad en daad meewerken aan de vrede, de opbouw en het welzijn van de gemeente was het doel. Naast de behandeling van gemeenschappelijke zaken was dus de onderlinge controle op de classis een belangrijk punt.

Op een bepaalde manier is er in de KO-2014 niet veel veranderd. Wat voorheen op de classis aan de orde kwam, gebeurt er nu nog steeds. Nog altijd is de classis een vergadering die haar agenda afwerkt. Welke zaken dat zijn, wordt omschreven (E62.1; E63.5). Nog altijd is er de jaarlijkse kerkvisitatie (E65). Toch is er iets veranderd. De oude rondvraag naar artikel 41 is verdwenen. Nee, niet verdwenen. Hij is juist naar voren gehaald en bepalend voor de classis geworden. In artikel E63.4 wordt de classis namelijk omschreven als de vergadering waar de kerken elkaar ontmoeten voor onderlinge steun en advies en waarin zij op elkaar toezien. Onderlinge steun en advies en het toezien op elkaar zijn dus niet meer iets voor de rondvraag, maar ze zijn het doel van elke classis. Daarvoor kom je bij elkaar. En de classis is dan 'verder' bevoegd om te handelen over alle zaken waarvan de kerken afgesproken hebben ze gezamenlijk te behartigen.

Er wordt in de KO-2014 dus een nieuw, positief accent gezet: de classis is er voor onderlinge steun en advies en om op elkaar toe te zien. Daar zit de ambitie achter tot vitalisering van de classis en de classicale samenwerking. Is er niet méér dat samen gedaan kan worden, waarin je van elkaars potentieel en capaciteit kunt profiteren? Kunnen we niet veel meer denkwerk en organisatievermogen uitwisselen?

Het is mooi bedacht. Maar het moet zich in de praktijk verhouden tot minstens twee ontwikkelingen: de groeiende samenwerking van kerken met andere kerken in hun lokale omgeving, en het uiteengroeien in liturgie en gemeenteopbouw van de plaatselijke kerken in de classis. De classis wordt door de een beleefd als het altijd kritische obstakel van mooie plaatselijke projecten, door een ander als bron van onrust brengende 'fratsen' uit zusterkerken, en door nog een ander als een instantie die door een onkerkelijke gedoogcultuur niet meer in staat is daadwerkelijk toezicht uit te oefenen.

Met een ambitieus kerkordeartikel zijn we er dus niet. Kerken zullen moeten nadenken over de mate waarin ze openstaan voor het kerkelijk samenleven in de classis en op welke manieren dat een positieve impuls kan leveren. Wat mis je in de classis wat je plaatselijk wel vindt? En wat mis je plaatselijk wat in de classis wel aanwezig is? Hoe kan de classis plaatselijke initiatieven ondersteunen en erbij assisteren? En hoe kun je juist op de classis je gereformeerde overtuiging dieper doordenken en laten bijdragen aan een goede profilering van ook je plaatselijk werk? In sommige classes zie je al mooie bewijzen van samen nadenken over allerlei vragen waar gereformeerde kerken voor zijn komen te staan.

Opvallend is dat de KO-2014 spreekt van de aanstelling van 'een college van visitatoren' (E65.3). In afwijking van de KO-1978 werd de visitatie soms uitgevoerd door alle predikanten uit de classis. Maar niet elke predikant is bestuurlijk en kerkrechtelijk ingesteld. De bedoeling van de aanstelling van een college is de visitatie een kwaliteitsimpuls te geven. Zo'n college kun je immers opdragen zich nader te bekwamen als visitatoren en zich te bezinnen op de structurering van de visitatie. Zo'n college kan ook een belangrijke rol spelen in de voorbereiding van de visitatie, in het evalueren van de bevindingen, in het verbinden van adequate beleidsvoornemens eraan. Visitatoren zullen op deze wijze ook beter in staat zijn slagvaardig op te treden waar problemen of nalatigheid aan de orde zijn.

De KO-2014 is er zo op gericht dat de classis er weer echt toe gaat doen.

Kinderen aan het avondmaal?

Dit nummer van *Nader Bekeken* is voor een belangrijk deel gewijd aan de recente synodebesluiten over de toelating van vrouwen tot alle ambten en over verdere toenadering tot de NGK. Maar daarnaast lezen we in de pers ook over andere discussies binnen onze Gkv-kring. Eén daarvan gaat over de toelating van kinderen aan het avondmaal.

In de jaren '80 is over dit onderwerp vrij uitvoerig gediscussieerd in de gereformeerde pers.* Met als eensgezinde conclusie na een (breed) betoog, dat het deelnemen van jonge kinderen niet past bij (het karakter van) het avondmaal. Daarna is het een tijdje stil geweest rond dit onderwerp.

Tot in 2009 het boek verschijnt van ds. Adrian Verbree, *Over dopen*, waarin hij in een bijlage onverwacht breed ingaat op de toelating van kinderen tot het avondmaal.

In 2011 stelt ds. Robert Roth dit onderwerp opnieuw aan de orde en pleit eveneens voor toelating van de kinderen aan het avondmaal (*De Reformatie*, jrg. 86, nr. 14, apr.), met een (kritische) reactie daarop van ds. Bas Luiten in datzelfde nummer. Behalve in de Kroniek in *Nader Bekeken* (ds. J.W. van der Jagt, mei 2011) heb ik hierop maar weinig reacties gezien.

Op het Pinkstercongres van Gkv-predikanten in 2015 spreekt onverwacht ds. Peter Sinia (NGK) over de toelating van kinderen aan het avondmaal. Hij blijkt daar in 2010 over geschreven te hebben in *Opbouw*. En in 2016 schrijft hij daar opnieuw over in *OnderWeg* (10 dec.). Noot: hij is bezig daarover een proef-

schrift voor te bereiden.

Intussen is ook collega Ulbe van der Meer in de pen geklommen over dit onderwerp via een artikel in het *ND* (17 juni 2016). Eerder al preekte hij daarover in 'leerdiensten' in de regio. Strekking: ook kinderen hebben het avondmaal nodig.

Opvallend is dat er vrijwel geen kritische reacties meer komen. Integendeel. In de wandelgangen hoor ik ook onder collega's steeds meer instemming.

Aangevoerde argumenten

De Bijbel spreekt zich niet expliciet uit over wel/niet toelaten van kinderen aan het avondmaal. Net zo min als de Bijbel expliciet zegt dat zusters welkom zijn aan de tafel van de Heer. Uit dat laatste blijkt dat ook zonder een speciale bijbeltekst iets toch heel bijbels kan zijn.

Het avondmaal is misschien nog wel duidelijker dan de doop een teken/ zegel van het verbond: Christus' bloed is het bloed van het Nieuwe Verbond (Luc. 22:20). Tot dat verbond behoren ook de kinderen van de gemeente (daarom kennen wij in onze kerken de kinderdoop). Waarom wel gewassen in

het bloed van Christus, maar niet drinken van de wijn als teken van Christus' bloed?

Zegt Jezus ook niet: laat de kinderen tot Mij komen en verhinder ze niet (Mar. 10:14)?! En: het koninkrijk van de hemel is voor wie wordt als zij (Mat. 18:3-4). Verder is duidelijk dat Christus het avondmaal instelde in het verlengde van het pesachmaal (1 Kor. 5: Jezus, ons Pesachlam). En van het pesachmaal is bekend dat ook de kinderen daaraan deelnamen.

Ja, en 1 Korintiërs 11 dan, waar Paulus zegt dat kritische zelfreflectie onmisbaar is? Dat zegt Paulus tegen volwassenen!

En ten slotte: vandaag haken veel jongeren af. Daaruit blijkt, dat ook zij – meer dan ooit! – het avondmaal nodig hebben, als heilsmiddel.

De gereformeerde belijdenis

Ik ga nu niet op alle bovengenoemde argumenten in: daarvoor verwijs ik naar het artikel van dr. A.N. Hendriks elders in dit nummer. Het gaat mij nu even om iets anders.

In het *ND*-artikel van ds. Van der Meer las ik namelijk een zin die mij opviel: *Sommigen achten het in strijd met de gereformeerde leer, als jonge kinderen worden toegelaten tot het avondmaal. Mijn vraag is dan: met welke leer? In elk geval niet met de leer die is verwoord in de gereformeerde belijdenissen van de kerk.*

Ik denk dat Van der Meer hier toch iets over het hoofd heeft gezien. Artikel 35

Sipke Alserda
Rondblik

van de Nederlandse Geloofsbelijdenis (over het heilig avondmaal) begint namelijk als volgt:

Wij geloven en belijden dat onze Heiland Jezus Christus het sacrament van het heilig avondmaal voorgeschreven en ingesteld heeft, om te voeden en te onderhouden degenen die Hij reeds op nieuw geboren deed worden en in zijn huisgezin, dat is zijn kerk, heeft ingelijfd. Nu hebben zij die opnieuw geboren zijn, tweërlei leven in zich. Het ene is lichamelijk en tijdelijk: zij hebben het van hun eerste geboorte meegebracht en alle mensen bezitten het. Het andere is geestelijk en hemels: het wordt hun gegeven in de tweede geboorte, die geschiedt door het Woord van het evangelie in de gemeenschap met het lichaam van Christus. Dit leven bezitten slechts Gods uitverkorenen. Zo heeft God voor de instandhouding van het lichamelijke en aardse leven gewoon, aards brood voor-

Geen 'vrije discussie'

Dit citaat uit de NGB lijkt mij duidelijk: het avondmaal is voor wedergeboren christenen. Dus (nog) niet voor de kinderen van de gemeente.

Ontegengesteld hebben wij als Gereformeerde Kerken dit aangenomen als wat de Bijbel ons leert. En dus kunnen wij – zeker als voorgangers – niet zomaar wat anders verkondigen.

Natuurlijk is het in principe mogelijk, dat bij nader inzien dit toch niet zo duidelijk op de Bijbel berust als altijd gedacht werd. Maar dan zal breder en vanuit de Bijbel geargumenteed moeten worden, waarbij ook expliciet op de argumenten uit het verleden wordt ingegaan. En dat dan in de afgesproken, kerkelijke weg.

U bent niet de eerste, die de Bijbel leest

lezen en te verstaan, samen met alle heiligen (Ef. 3:16-19). Dus ook samen met de heiligen in het verleden (de belijdenisgeschriften!). Zoals Paulus ook zegt: U bent niet de eerste, die de Bijbel leest, het Woord van God is niet bij u begonnen (1 Kor. 14:36). Dus ook de uitleg van de Bijbel is niet bij ons begon-

nen. Goed om ons daarvan rekenschap te geven.

En het is een kwestie van betrouwbaar zijn, wanneer we ons dan ook houden aan wat we daarover kerkelijk hebben afgesproken.

NGK en GKv

In hetzelfde nummer van *Onderweg* waarin ds. Peter Sinia schreef, staat ook een gesprek tussen ds. Robert Roth (GKv) en ds. Kees de Groot (NGK).

geschreven, dat allen ontvangen, zoals het leven zelf. Maar voor het onderhouden van het geestelijke en hemelse leven, dat de gelovigen bezitten, heeft Hij hun 'een levend brood gezonden, dat uit de hemel neergedaald is' (Joh. 6:51), namelijk Jezus Christus. Hij voedt en onderhoudt het geestelijke leven van de gelovigen, als Hij gegeten wordt, dat wil zeggen geestelijk toegeëigend en door het geloof ontvangen.

Dat is wat ik tot nu toe gemist heb. En dat is iets wat ik vaker mis. Misschien niet direct bij voorgangers, maar wel bij belijdende gemeenteleden. Voor een deel is dat gebrek aan kennis van de gereformeerde belijdenis, maar soms is dat ook onwil om zich met die belijdenis bezig te houden. Die belijdenis is immers mensenwerk. Ja, maar dat is elke uitleg van de Bijbel. Daarom is het belangrijk om samen de Bijbel te

Opvallend is dat Roth toelating van kinderen tot het avondmaal bepleit en De Groot met bedenkingen komt. Hij wijst erop dat God vanaf het begin, al vanaf de kinderdoop, onze (gelovige) reactie beoogt. Al in het Oude Testament moest op de lichamelijke besnijdenis de besnijdenis van het hart volgen. Er zijn twee soorten kinderen van het verbond: zij die gelovig antwoorden en zij die dat niet doen. Juist bij het

avondmaal gaat het om dat gelovige antwoord.

De Groot noemt ook voorbeelden uit de praktijk: dat tieners gekke spelletjes met het brood begonnen te doen. Een duidelijk bewijs dat ze niet beseffen waar het over gaat. Roth reageert: dan moet je misschien zeggen, dat ze de volgende keer beter niet kunnen aangaan...

Een andere opmerking van De Groot: een deel van de jongeren wil helemaal niet deelnemen, om dat ze zich (nog) niet echt verbonden voelen met de Heer. Dat leidt dus tot een tweedeling onder de jongeren. En, in 1 Korintiërs 11 staat toch een expliciete waarschuwing! Je moet het lichaam van de Heer (kunnen) onderscheiden.

Leeftijd

In het verlengde van bovenstaande (NGB art. 35 en de argumenten om kinderen niet toe te laten) als ook van ons klassieke avondmaalsformulier kennen wij de openbare geloofsbelijdenis. In meerdere publicaties wordt ingegaan op de vraag wat daarvoor (en voor toelating tot het avondmaal) een

geschikte leeftijd zou zijn. Er wordt op gewezen dat in de vroege kerk en de middeleeuwen kindercommunie en zelfs zuigelingencommunie bestond.

Hendriks wijst er in zijn boek op, dat dit

a. Te maken heeft met het feit dat men zich in de eerste eeuwen nog weinig rekenschap heeft gegeven van de eigen plaats van het kind: zoals kinderdoop volgde in het spoor van volwassendoop, zo volgde kindercommunie in het spoor van de volwassencommunie.

b. Te maken heeft met de in de middeleeuwen (in de RK-kerk) ontstane magische sacramentsopvatting.

Overigens kwam daarin door een uitspraak van het vierde Lateraans concilie (1215) verandering: communie alleen voor wie tot de 'jaren des ondersheids' was gekomen.

Tussen doop en communie ontwikkelden zich in de RK-kerk het sacrament van de biecht en het sacrament van de confirmatie (vormsel).

Van Luther is bekend dat hij hechtte aan de biecht en die als derde sacrament wilde handhaven. Tegelijk liet

Luther kinderen van ongeveer 7 jaar toe tot het avondmaal. Bij Calvijn was dat 10 jaar.

Vandaag kennen wij (ook) geen precieze leeftijdsgrens: dat verschilt (vandaag nog meer dan vroeger) heel erg per persoon. Belangrijk is een zekere kennis en vooral ook een bewuste keuze. Een keuze van het hart!

Keuze van het hart

Noot:

- * Barend Kamphuis in *De Reformatie*, februari 1982; C. Trimp in zijn boek *Woord, water en wijn*, 1986; dr. A.N. Hendriks, *Kinderen aan de tafel van Christus?*, 1986.

113

STICHTING WOORD & WERELD

Op reis met Dietrich Bonhoeffer

Martin H. de Boer V.D.M.

Nog steeds valt in kranten en tijdschriften de naam Dietrich Bonhoeffer (1906-1945).

Onlangs verscheen er zelfs een glossy over hem met als ondertitel: 'Spion, predikant, held'. Hoe kan het toch dat hij bekend is gebleven? Wat boeit bij hem? Waarom worden nog steeds 'Bonhoefferreizen' georganiseerd? Zelfs jongerenreizen op touw gezet?

In dit cahier gaan we op zoek naar antwoorden. De reis brengt ons op bijzondere en schokkende plekken, zoals concentratiekamp Buchenwald en een chique villa aan de Wannsee in Berlijn. In de verte zien we vanuit Kloster Ettal Duitslands hoogste Alpentoppen.

Steeds worden we gedwongen na te denken over wat deze christen ons heeft willen zeggen. Al reizend kunnen we begrijpen waarom tot vandaag toe mensen geboeid zijn door zijn leven en werken. We gaan ontdekken hoe hij ook ons kan inspireren om midden in de wereld christen te zijn.

Kom: ga mee op reis. Zeker weten dat deze tocht onvergetelijk zal zijn en blijven.

M.H. de Boer te Tolbert is emeritus predikant van de Gereformeerde Kerk Hoogkerk.

Prijs bij abonnement € 9,50. Ook verkrijgbaar bij de boekhandel voor € 11,95

Bestel via www.woordenwereld.nl/klantenservice (look voor een abonnement)

Nieuw!

Kinderen en avondmaal

Gemeentebreed
Aryjan Hendriks

Nu onze Gkv blijkens het besluit van de GS van Meppel kerkelijke eenheid met de NGK beogen, lijkt het me urgent om nog eens op een rijtje te zetten waarom de kerken jonge kinderen niet aan het heilig avondmaal kunnen ontvangen. In verschillende NGK-gemeenten is dit wel het gebruik geworden. Ook in onze kerken wordt door sommigen het deelnemen van kinderen aan de tafel van de Heer bepleit.

Er is weinig nieuws onder de zon. In de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw was er over deze zaak al veel debat. Ik heb toen mijn duit in het zakje gedaan met een boek dat brede aandacht gaf aan de praktijk van eeuwen en aan de relevante schriftgegevens.

Voor het gemak van onze lezers geef ik puntsgewijs mijn verhaal van destijds hier weer.

1. Men beroept zich voor jonge kinderen aan het avondmaal ten onrechte op de reformatoren van de zestiende eeuw. Zij lieten kinderen
2. We moeten de tweezijdigheid van het avondmaal niet vergeten. Christus voedt ons met zijn lichaam en bloed, Hij komt ons geloof te hulp,

maar wij belijden tegelijk dat zijn offer onze redding is. Dat is het 'verkondigen van de dood van de Heer' totdat Hij komt (1 Kor. 11:26). Bij dit verkondigen moeten we handelingen verrichten: nemen, eten en drinken. En zo gelovig de betekenis van zijn offer proclameren. Avondmaal vieren is dus niet minder dan een publieke belijdenisdaad!

3. Dit 'verkondigen' doen wij niet in gezinsverband (zo het Pascha/Pesach), maar als gemeente en met de gemeente. We belijden niet maar ons persoonlijk geloof, maar het geloof van de gemeente. Bij de openbare geloofsbelijdenis doen jonge mensen belijdenis van *het* geloof. Ze stemmen in met de leer, die in de kerk 'alhier' geleerd en geloofd wordt. Het grote klassieke avondmaalsformulier zet prachtig uiteen *hoe* wij samen verkondigen, gedenken en vieren.

Er is behoorlijk onderwijs nodig voordat kinderen dit met de gemeente kunnen doen. Voordat zij hun plaats kunnen innemen in het koor dat de lof op Christus' offer al eeuwen zingt.

4. Om waardig dit verkondigen, gedenken en vieren te kunnen doen, is voorbereiding en zelfbeproeving noodzakelijk (1 Kor. 11:28-29). Paulus gebruikt voor 'onszelf beoordelen' een sterk Grieks woord.

Oordeelsbekwaamheid vereist

Het gaat om een nauwkeurig jezelf beoordelen met het oog op een waardig eten en drinken. Hetzelfde woord bezigt hij als hij het heeft over het 'onderscheiden van het lichaam van de Heer'. Het grote avondmaalsformulier geeft heel pastoraal aan hoe we onszelf moeten beproeven. Ook voor deze zelfbeproeving is onmiskenbaar oordeelsbekwaamheid vereist die in de weg van catechese en geloofsgroei bereikt kan worden.

5. Het avondmaal staat in het hart van het gemeente van Christus zijn. Nergens zijn we dat meer dan wanneer wij zijn dood verkondigen, gedenken en vieren. In de tijd van de Republiek van de Lage Landen had je belijdende leden en tal van zogenaamde 'liefhebbers'. De laatsten kwamen wel naar de kerkdiensten, maar traden niet tot de gereformeerde kerk toe in de weg van openbare belijdenis. Johan van Oldenbarnevelt was jarenlang zo'n liefhebber.

Onze vaders uit die tijd noemden dan ook belijdenis doen 'je begeven tot de gemeente'. Daarbij werd niet ontkend dat de kinderen van gelovige ouders al leden van de gemeente zijn (vgl. antw. 74 HC), maar zij hebben zich nog niet via de openbare belijdenis bewust bij die gemeente gevoegd. De doop vraagt ook om een gelovig antwoord. Ook bij de doop is er sprake van tweezijdigheid. Alleen komt het antwoord niet als de doop bediend wordt, maar later na kerkelijk onderwijs.

6. Ten onrechte beroepen voorstanders van de kindercommunie zich op de praktijk van het Pascha. Maar treffend is dat de Heiland zich niet aansloot bij het eten van het paaslam. Hij brak brood en reikte een beker uit. En Hij creëerde daarbij iets nieuws door te bevelen: 'Doet dit tot mijn gedachtenis.' Het avondmaal dat Hij instelde, is echt een novum. Daarom kan men uit de praktijk van het Pascha geen argument ontlenuen voor kindercommunie.

7. Evenmin is dat het geval met de bewering dat het avondmaal 'leermiddel' is, juist voor de kinderen. Al doende leer je, heet het dan. Leert de ontwikkelingspsychologie ons niet dat juist kinderen heel gevoelig zijn voor gebaren en zelf doen? Zeker, het avondmaal is in de hand van de Heilige Geest ook leermiddel. De Heidelberger spreekt ervan als hij het heeft over 'onderwijzen' (vr. 75) en 'beter doen verstaan' (antw. 66). Maar we versmallen het avondmaal als we het in eerste instantie zien als leermiddel. Zie wat Christus zelf en de apostel Paulus erover zeggen! Dat is veel meer dan leermiddel. Het gaat in eerste instantie duidelijk om het gelovig verkondigen, gedenken en vieren van Christus' offer.

Kinderen leren niet door voortijdig deel te nemen, maar door te zien

en al meer te begrijpen via ouders en kerkelijk onderwijs wat de gemeente doet.

8. Bij dit alles is ook de heiligheid van Christus' tafel in geding. We spreken niet voor niets over het heilig avondmaal. Over die heiligheid onderwijst ons antwoord 81 HC en het grote avondmaalsformulier. De kerkelijke tucht bewaakt die heiligheid en de ouderlingen zien daarop huisbezoek op toe. Deze heiligheid vraagt onmiskenbaar een zekere volwassenheid in het geloof, zoals Paulus daarover spreekt in verband met de zelfbeproeving.

Velen die nu zo graag kinderen aan het avondmaal willen zien, doorzien vaak niet wat daarmee allemaal in geding is. Daarom eindig ik met het wijze woord van professor W. van 't Spijker (CGK): 'Door de belijdenis des geloofs tussen doop en avondmaal te plaatsen hebben

zij (de gereformeerde kerken) de wacht bij de bondsdie betrokken. Dit raakt de structuur van de gemeente.

Hier spelen motieven die voor heel de kerkelijke vormgeving van de allergrootste betekenis zijn.²

Meer dan leermiddel

Noten:

- 1 A.N. Hendriks, *Kinderen aan de tafel van Christus?*, Kampen, 1986.
- 2 W. van 't Spijker, *Doop in plaats van besnijdenis*, Goudriaan, 1982, p. 65.

Gevraagd voor het Reformatorisch Studiecentrum in Pretoria, Zuid-Afrika:

Prekenserie *Waarheid en Recht* en jaargangen van het *Kerkblad* voor midden en zuid Nederland.

Het studiecentrum heeft inmiddels contact met 5000 predikanten in 40 landen en biedt theologische boeken en tijdschriften in de breedste zin van het woord.

Contactadres: aenavandonkelaar@gmail.com.

Synode-impressie

Synode 2017

Dick Dreschler

In het vorige artikel heb ik verslag gedaan van de vergadering van de synode op 15-17 juni. Daarin heb ik vooral geschreven over de besluiten tot het openstellen van de ambten voor de vrouwen. Tijdens de laatste vergadersessie die we hadden op 29 en 30 juni, is nog een aantal zaken over M/V in de kerk besproken. Daarnaast zijn er andere onderwerpen behandeld, die ik ook in deze bijdrage weergeef.

Op 30 juni is de synode voorlopig gesloten. In het najaar rest nog een vergadering te Kampen met het landelijk bestuur van de Nederlands Gereformeerde Kerken (de datum is inmiddels vastgesteld op 11 november). Bovendien zal er door de synode nog een handreiking over homofilie worden opgesteld en er zal nog verder vergaderd moeten worden over de Gereformeerde Theologische Universiteit, nadat helder is wat de Christelijke Gereformeerde Kerken daarover hebben besloten.

M/V in de kerk

De synode wilde het M/V-besluit goed communiceren naar de kerken. Daarbij heeft de synode ook iets van de manier waarop dit besluit tot stand is gekomen en van de achtergrond van dit besluit willen weergeven. Eerst was er een voorstel om als vergadering een brief op te stellen, maar daarvoor bleek geen draagvlak. Wel werd het op prijs gesteld als het moderamen een brief ging schrijven. Deze brief is inmiddels verstuurd naar de kerken en gepubliceerd op internet. Daarin zijn ook al de besluitteksten met gronden opgenomen. Een belangrijke zin in de brief, waarnaar ik als tegenstemmer ook al vaak verwezen heb, is: 'De besluitteksten verwoorden dat náást de visie dat (bepaalde) ambten aan mannen zijn voorbehouden op grond van Schriftuurlijke argumentatie, er óók ruimte is voor de visie dat vrouwen tot deze ambten kunnen worden geroepen.' Er mag dus in volle vrijheid gezegd worden dat het schriftuurlijk is dat bepaalde ambten aan mannen zijn voorbehouden.

De synode heeft ook een deputaatschap 'M/V in de kerk' ingesteld. Dat deputaatschap moet helpen om de besluiten van de synode op een goede manier aan de kerken te communiceren. De kerken kunnen een beroep doen op de kennis en inbreng van de deputaten, zodat zij geadviseerd en begeleid kunnen worden bij deze besluiten. Daarnaast is het nodig dat er een samenhangend informatiepakket wordt vastgesteld voor kerken en classes. Er zullen waarschijnlijk ook kerkrechtelijke vragen komen, waarbij de deputaten M/V in de kerk dan

mogelijk hulp zullen inschakelen van deputaten Kerkrecht. Ik ben zelf benoemd in het nieuwe deputaatschap M/V in de kerk.

Nederlands Gereformeerde Kerken

Op 16 juni had de synode al besloten tot een gezamenlijke vergadering met het landelijk bestuur van de NGK. Dat was slechts een onderdeel van de totale besluittekst. Deze besluittekst, waarin duidelijk wordt dat er aangestuurd wordt op een fusie met de NGK, werd op 29 juni verder vastgesteld. Op de vorige synode was uitgesproken dat er overeenstemming was met de NGK wat betreft de hermeneutiek. Een aantal kerken had in brieven aangegeven dat

ze het vreemd vonden dat de NGK wel en de GKv geen vrouwen tot de ambten heeft toegelaten. Via de besluittekst is duidelijk gemaakt dat daarover dan wel degelijk een gesprek mogelijk zou zijn. Dat blijkt ook uit de grond onder het besluit: 'Na de synode bleek dat de formulering van dit besluit vatbaar was voor misverstand, alsof toelating van vrouwen tot de ambten nu geen belemmering voor kerkelijke eenheid meer zou zijn; de bereikte overeenstemming op het punt van het schriftverstaan gaf een uitgangspunt om in het kader van samensprekingen juist verder te spreken over schriftuitleg en toepassing daarvan.' Tegelijk wordt in de besluiten ook gezegd dat door het besluit van de GKv op deze synode een belangrijk verschil tussen NGK en GKv is weggenomen en de situatie in die zin dus veranderd is.

Luther-leerstoel in Kampen

Aan de Vrije Universiteit was er een leerstoel voor Luther en de geschiedenis van het Nederlandse lutheranisme, de zogenaamde Kooiman-Boendermaker-leerstoel. Er is contact gezocht met de Theologische Universiteit van Kampen of de leerstoel voortaan aan de TU verbonden zou kunnen worden. Vanuit de TU ziet men daar wel mogelijkheden voor, met name omdat onderzoek van de Reformatie een van de onderzoeks-terreinen in Kampen is en er zo goede samenwerking mogelijk wordt. Daarom lag er een voorstel op de synode. De synode stemde met dit voorstel in. Binnen deze leerstoel zal er aandacht zijn voor de theologie van Maarten Luther, maar ook voor de achtergronden bij zijn theologie: hoe is zijn theologie precies tot stand gekomen? Daarnaast zal er ook onderzoek worden gedaan naar en onderwijs gegeven worden over de latere ontwikkeling en doorwerking van de theologie van Luther, met name in Nederland. Ook de positie van Luthers theologie binnen het protestantisme wordt onderzocht en de

verhouding ten opzichte van andere religieuze stromingen.

Financieel

Voordat de synode begon, was de synodeleden op het hart gedrukt om rekening te houden met het algehele financiële beleid. De laatste jaren waren er zorgen over de kerkelijke lasten. In voorbereiding op de synode zijn die goed in kaart gebracht. Synodeleden moesten beseffen dat wanneer er geld uitgegeven werd, dit niet in strijd moest komen met het streven om de landelijke quota laag te houden. Nu blijkt dat deze synode goed en verantwoord met het geld is omgegaan. Bovendien kan er de komende jaren ook geld uit de reserves aan de kerken teruggelaten worden in de vorm van een lager quotum dan begroot. Wat dat betreft gaat het goed met de landelijke financiën van het kerkverband. Tegelijk ontspon zich een discussie of ook echt iedereen moest betalen. Dit naar aanleiding van een vraag over het laten betalen van quota door asielzoekers. Zij hebben immers niet veel en zijn er dan niet onevenredig hoge lasten voor een kerk die veel asielzoekers heeft? In de discussie kwam naar voren dat er dan ook andere situaties zijn die problemen geven, bijvoorbeeld een kerk met veel studenten of met veel leden die niet betrokken zijn. Zouden die dan ook in aanmerking moeten kunnen komen voor een regeling? De synode besloot dan ook niet op het verzoek in te

gaan en erop te wijzen dat elk lid moet bijdragen. Wanneer een kerk steun nodig heeft, kan er een beroep op de classis worden gedaan. Wel is er een nieuwe manier van quotumheffing in het algemeen. Met ingang van 2018 tellen doopleden nog maar voor de helft mee voor de quotumheffing. Op deze manier heeft de synode een verdeling aangenomen die recht doet aan kinderrijke gemeenten en die tegelijk gemeenten met voornamelijk belijdende leden niet te zwaar belast.

Terugblik

Ik heb het afgelopen jaar het synodewerk met veel plezier gedaan. Er waren veel contacten en het was goed om als synodeleden veel te kunnen overleggen. Het was goed om op een conferentieoord te vergaderen. Natuurlijk wisselden interessante en minder interessante momenten elkaar af. Over het algemeen hebben we in grote eensgezindheid besluiten kun-

nen nemen. Dat de synode besloot de ambten open te stellen voor vrouwen, was een ingrijpende beslissing, die ook landelijk aandacht kreeg. Dan sta je opeens als tegenstemmer op de website van de NOS met de hand omhoog. Persoonlijk betreurt ik het dat er niet duidelijker in de besluiten verwoord is, dat de overtuiging geleerd mag blijven worden dat de ambten op basis van de Schrift niet voor vrouwen geopend kunnen worden. De synode wilde wel duidelijk een besluit nemen op basis van bijbelse argumenten en niet vanuit een veranderde hermeneutiek. Het is te betreuren dat de bijbelse onderbouwing onder de besluiten mijns inziens zo smal is. De komende tijd zal er veel op plaatselijke kerken afkomen. Ik bid dat we dan steeds eerlijk naar elkaar en naar de argumenten uit Gods Woord blijven luisteren.

www.woordenwereld.nl

Kijk eens op onze website! Niet alleen over de laatste nummers van *Nader Bekeken*, maar ook over de nieuwste cahiers is de nodige informatie te vinden. Uit het nieuwste nummer van *Nader Bekeken* kun je zelfs direct een (deel van een) artikel downloaden. Verder zijn de nummers die langer dan een jaar geleden zijn verschenen, als pdf beschikbaar. Ook is er een uitgebreide zoekfunctie, zodat heel gemakkelijk allerlei onderwerpen waarover iets geschreven is, te vinden zijn.

Op reis met Dietrich Bonhoeffer

Er is in Nederland een dagblad waarin geregeld gedachten staan van Dietrich Bonhoeffer. Tijdens de voorbereiding van mijn verhaal over deze Duitse theoloog werden die me toegezonden.

Zoals: *Niet alleen de angst is besmettelijk, maar ook de rust en de vreugde*, en ook: *Een leven kan vol zijn ondanks veel onvervulde wensen*. Deze 'one-liners' hebben me geïnspireerd. Ze laten meteen de kracht zien van wat deze christen heeft geschreven. Zijn woorden pakken je en zetten aan het denken.

Wie zich verdiept in zijn leven (1906-1945), belandt in een stormachtige tijd. Het is de geschiedenis van twee wereldoorlogen. De familie Bonhoeffer heeft dat indringend en pijnlijk ervaren. Daar kom je snel achter als je in Berlijn bent of rondloopt in Flossenbürg. Wat kan de ene mens de ander verschrikkelijke dingen aandoen. Na 1945 is over Dietrich Bonhoeffer veel geschreven. Zijn geschriften zijn wereldwijd bekend geworden. Ondanks zijn korte leven heeft hij grote invloed op het denken en handelen van velen gehad. Sommigen zien in hem de voorloper van de moderne theologie, anderen omarmen hem als een kerkvader voor de orthodoxie. Voor mij was verhelderend wat mijn leermeester C. Trimp al in 1971 schreef in *De dienst van de mondige kerk. Een confrontatie met het appèl van de 'mondige wereld'*. Daarin schroomt hij niet om kritische noten te kraken zoals: 'Wij menen, dat hier een zelf-misleiding plaats vindt, die uit een algemene verzoeningsleer voortkomt. Bonhoeffer heeft zichzelf daardoor in de weg ge-

staan, zodat hij niet kon komen tot een voluit schriftuurlijke taxatie van het menselijk streven naar autonomie' (p. 128). Tegelijk schrijft Trimp: 'Bonhoeffer spreekt vanuit de belijdenis van de levende Christus en dát blijft hem onderscheiden van vrijzinnige figuren zoals Robinson en Van Buren' (p. 77). Dat laatste valt voortdurend op bij het lezen van Bonhoeffer. Het is niet overdreven om te zeggen dat de persoon van Christus voor hem het ijkpunt is. Christus als het midden tussen mij en de wereld, tussen God en de mens. Dat is een van de punten die wij kunnen leren van deze theoloog.

Het boek dat ik nu uit handen geef, is zowel een reisverslag als een studieboek. Het berust vooral op ervaringen opgedaan tijdens een tweetal reizen door Duitsland en Polen. De hoge Alpentoppen bij het klooster in Ettal en het lege land langs de Oostzee komen in beeld met onderweg gesprekken met allerlei mensen. Tegelijk is veel geciteerd uit wat Bonhoeffer ons in zijn geschriften heeft nagelaten. Het is waard daarop te studeren en bepaalde gedachten daaruit ons eigen te maken.

Op een reis die ik onlangs maakte op zoek naar sporen van Dietrich Bonhoeffer in Engeland (hij was daar o.a. anderhalf jaar predikant!), wees de reisleader ons op Hebr. 13:7 en 8: 'Denk aan uw leiders, die het woord van God aan u hebben verkondigd, neem een voorbeeld aan hun geloof en kijk vooral goed hoe hun levenswandel eindigt.' Met alle gebreken en ook wel riskante gedachten heeft Dietrich Bonhoeffer zijn hoorders toen en lezers nu willen wijzen op het Woord van God. En vooral wijst hij ons op Jezus Christus. Daarom past vooral ook wat in vers 8 staat: 'Jezus Christus blijft dezelfde, gisteren, vandaag en tot in eeuwigheid.'

Te denken valt hier aan een van Bonhoeffers laatste brieven aan zijn hartsvriend Eberhard Bethge. Daarin kunnen ook wij lezen: '*Wij moeten ons steeds opnieuw, heel lang en stil, verdiepen in het leven, spreken, handelen, lijden en sterven van Jezus, om te zien wat God belooft en wat Hij vervult.*'

Voor Bonhoeffer is levenslang de Bijbel belangrijk geweest. Schriftlezing en gebed zijn onmisbaar voor het geloof. Ergens schreef hij: '*Een dag zonder morgen- en avondgebed en persoonlijke voorbeden is een dag zonder betekenis.*' Dat heeft hij zijn studenten in Finkenwalde met klem op het hart gedrukt. Wij doen er goed aan om daar in de eenentwintigste eeuw echt werk van te maken.

Het geloof van een minderheid

Christenen vormen in Nederland een steeds kleiner wordende minderheid. Een groot deel van de twintigste eeuw was dat anders. Lange tijd maakten christenen de meerderheid uit. Zij drukten vaak ook een stempel op de samenleving. Wat betekent deze ommekeer in verhoudingen voor de betekenis van het geloof in de samenleving?

Die vraag stelt Cors Visser, directeur van ForumC, aan de orde in een essay waarin hij de nieuwe seculiere meerderheid vernoemt naar de bekende gorilla Bokito en de minderheid van orthodoxe christenen naar Calimero, het piepende kuikentje uit de gelijknamige tekenfilm. Hij zoekt daarbij naar een nieuwe balans voor het geloof in de samenleving.

Tijdens zijn zoektocht komt hij langs tal van recente conflictpunten tussen seculieren en orthodoxe christenen. Van de kwestie van de zogenaamde weigerambtenaar tot het verbod op ritueel slachten, van euthanasie tot eigen christelijke scholen, van subsidies voor christelijke organisaties tot de bede in de troonrede. Passend bij het streven naar een plurale samenleving is hij kritisch naar twee kanten. Bokito moet zich inhouden in zijn gelijkheidsdrang en het willen weren van religie uit het publieke domein. Calimero moet wat minder piepen over christenpesten en aantasten van rechten van christelijke organisaties. Samen moeten zij zich in elkaars opvattingen verdiepen en naar een goede balans zoeken.

Het essay leest vlot. Al lezend had ik voortdurend de neiging uitroeptekens dan wel vraagtekens te plaatsen. In zo'n 80 pagina's tekst komt een scala van onderwerpen langs, die wel erg gemakkelijk onder één noemer worden gebracht. Zo worden als voorbeelden die door seculieren als een juk zijn en worden ervaren, in één adem genoemd

de zondagsluiting van zwembaden en het verzet tegen het homohuwelijk en euthanasie. Over elk van deze onderwerpen moet heel wat meer in rekening worden gebracht om tot een oordeel te komen over de al dan niet juistheid van de opstelling van christenpolitici in dezen.

Gods eer

Dat brengt mij op een meer algemeen bezwaar dat ik heb tegen de strekking van het essay. Visser wil als orthodox christen vanuit een sociologische invalshoek richtinggevende uitspraken doen over de plaats van religie in het

algemeen en het christelijk geloof in het bijzonder in de moderne samenleving. Belangrijk vindt hij in dit verband dat God geëerd wordt in de samenleving. Dat gebeurt zijns inziens niet door de indruk te wekken dat het christelijk geloof wordt voorgetrokken en dat het gepaard gaat met macht. Wel door duidelijk te maken dat het belangrijk is dat de overheid ruimte geeft aan alle levensovertuigingen en dat het God niet gaat om macht, maar om het dienen uit liefde en vrije wil.

Terecht wordt hier de vraag naar Gods eer in de samenleving aan de orde gesteld. Maar heeft dat ook niet te maken met de erkenning van God door overheid en samenleving? Visser ziet de overheid als Gods dienaars. Dan moet toch de vraag aan de orde komen wat dit in concrete gevallen betekent voor de uitoefening van het overheidsambt in het licht van Gods Woord? In een geseculariseerde samenleving is het antwoord op die vraag niet gemakkelijk. Maar toen christenen in politiek en samenleving zich principieel keerden tegen het homohuwelijk en vóór de bescherming van het leven, probeerden zij er een antwoord op te geven in de concrete omstandigheden waarin God hun verantwoordelijkheden en mogelijkheden gaf.

De oplossing die Visser lijkt voor te staan, is het streven naar een plurale samenleving waarin de idealen van vrijheid, gelijkheid en broederschap centraal staan. In zo'n samenleving komen christenen en niet-christenen op voor elkaars fundamentele rechten, maar maken zij wel onderscheid tussen die rechten en wat hij aanduidt als voorrechten. Het voorbeeld van de vrijheid van onderwijs toont aan hoe gekunsteld zo'n onderscheid in de praktijk kan zijn. Vrijheid van onderwijs ziet hij als een groot goed, maar als politici morrelen aan gelijke bekostiging van

onderwijs is dat zijns inziens geen aanval op fundamentele rechten, eerder op gegroeide voorrechten. Gelukkig dat onze Grondwet gelijke bekostiging van de belangrijkste onderwijsvormen wel degelijk als fundamenteel erkent. Zonder deze kan vrijheid van onderwijs maar al te gemakkelijk tot een lege huls worden.

Gesprek

In een plurale samenleving zal veel geïnvesteerd moeten worden in onderling contact en gesprek. In dat verband verwijt hij orthodoxe protestanten dat zij meesters zijn in het zichzelf opsluiten in de eigen minizuil. In plaats daarvan roept hij hen op gewoon mee te doen met buurtactiviteiten, 'normale' wijkscholen, sportverenigingen enz. ForumC, ooit ontstaan uit enkele gereformeerde organisaties, geeft hierin zijns inziens het goede voorbeeld. Als christelijke organisatie belegt zij sedert enkele jaren een debat per definitie alleen nog samen met een seculiere partnerorganisatie. Het levert betere debatten op met evenveel seculiere bezoekers als christenen. Zonder de

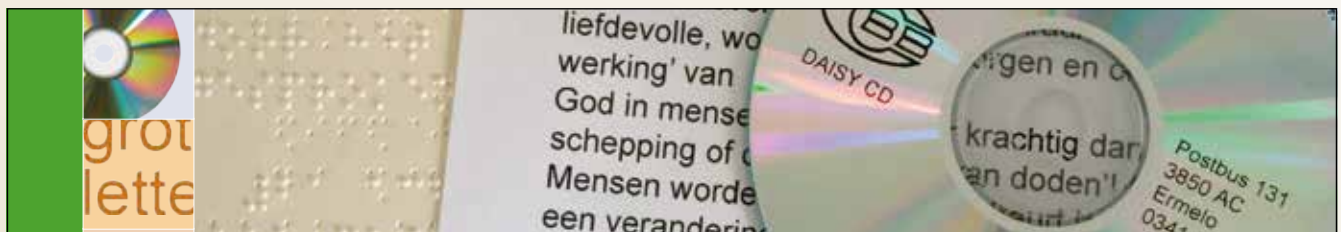
betekenis van dergelijke contacten en debatten te willen ontkennen rijst dan wel de vraag of er ook nog ruimte is voor geestelijke vorming in het licht van de Bijbel en de gereformeerde belijdenis. Dat lijkt mij in deze ontkerstende samenleving ook geen luxe. Het helpt in ieder geval niet om deze contacten af te zetten tegen een vertekend beeld van een zogenaamde minizuil. In een slothoofdstuk doet Visser een aantal concrete suggesties in welke richting het samenleven van christenen en seculieren gezocht zou kunnen worden. Aansprekend daarin vind ik zijn pleidooi om vooral oog te hebben voor het vele goede dat we net als andere minderheden in ons land mogen hebben. Laat iets van onze dankbaarheid daarvoor doorklinken in onze opstelling in het politieke en maatschappelijke debat. En laten we samen met anderen het goede zoeken voor de hele samenleving.

Dat tot dit goede niet in de laatste plaats ook behoort dat God in het zijne wordt erkend, mis ik geheel als hij het voorstel doet om onze regelgeving te ontdoen van allerlei verwijzingen naar God en het christelijk geloof. Graag

had hij gezien dat CDA, ChristenUnie en SGP zélf als eerste waren gekomen met een pleidooi voor het afschaffen van het verbod op godslastering, het schrappen van 'bij de gratie Gods', het schrappen van een bede uit de troonrede en van ambtsgebeden in diverse gemeenten.

Vissers essay is sterk in het aandragen van discussiestof. Maar als richtingwijzer schiet het mijns inziens tekort.

N.a.v.: Cors Visser, *Seculiere Bokito's en christelijke Calimero's*, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam, 2016, ISBN 9789058819246, 88 pag., prijs € 11,50

Uw vertrouwde christelijke bladen blijven lezen? Dat kan via de CBB!

Als uw zicht vermindert en het lezen steeds moeilijker gaat heeft de CBB de oplossing: lees uw favoriete en geliefde kranten en tijdschriften bij de CBB!

De CBB, de Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden, heeft een grote collectie christelijke lectuur in passende leesvormen. Kijk op www.cbb.nl, bel naar 0341-56 54 99 of mail naar info@cbb.nl en vraag onze gratis catalogus aan.

CBB, Christelijke Bibliotheek voor Blinden en Slechtzienden
Postbus 131 • 3850 AC Ermelo • Tel. 0341-56 54 99 • www.cbb.nl • info@cbb.nl

Voltijds

*God heb ik lief. Maar niet met heel mijn hart.
In doen en denken heb ik lief van tien tot acht
of daaromtrent. Ik ben eraan gewend parttime
van God te houden. En idem dito van mijn naasten:
ik wissel af. Van acht tot elf zo ongeveer, dan
wil ik mens en dier beminnen. Een avond
lang. Maar dan is het mijn tijd. Dan voel ik mij bevrijd
van God en iedereen, en ben ik eindelijk mijzelf.
Of word ik dan pas slaaf? Graaf ik me in
al voor ik word begraven? Leef ik in een enclave
van duisternis? Ga ik ten onder in de nacht
die niets dan eenzaamheid kan baren?*

*God heb ik lief, dag in dag uit, steeds vierentwintig
uren. Ik heb ze lief, zelfs in de nacht: mijn God,
mijn kind dat roept, mijn hond, mijn zieke buren.*

André F. Troost

Uit: *Schriftgedichten*

Royal Jongbloed, Heerenveen, 2013

Bij Matteüs 22:34-46

Dit hakt erin
en stemt tot nadenken
over ons volkomen toegewijd zijn aan God.
Zijn wij ongedeeld in onze liefde voor Hem?

ICRC schorst GKv

Persrevue
Perry Storm

Een van de verdrietige consequenties van het besluit door de GS Meppel om de zusters tot de ambten toe te laten, is dat het de GKv vervreemdt van andere gereformeerde kerken, zowel in buitenland als binnenland. Ons kerkverband heeft forse oecumenische schade aangericht. Het bleek bijvoorbeeld in de pijnlijke schorsing afgelopen zomer als lidkerk van de Internationale Conferentie van Gereformeerde Kerken (ICRC). In het *Reformatoorsch Dagblad* van 18 juli geeft de kerkredactie een overzicht van de diverse geluiden tijdens de bespreking die aan de schorsing voorafging. Omdat over de inhoud van die bespreking nauwelijks iets in het *ND* te vinden was, lijkt het me voor onze lezers boeiend dat hier eens door te geven. Het verscheen met als veelbetekenende titel: 'Afgvaardigden fel richting GKv', met als ondertitel: 'Geduld van ICRC over positie vrijgemaakt raakt op'.

Nadat de krant als opvallend punt de scherpe toon van veel afgevaardigden genoteerd heeft, volgt dit verslag:

Ds. Heon Soo Kim uit Zuid-Korea wees erop dat het openstellen van de ambten in een breder kader staat. 'Als de GKV denken dat ze de Bijbel aan hun kant hebben, wat doen ze dan met Romeinen 14 en 15, over de zwakken in het geloof? En wat doen zij met de andere kerken? Als zij dan denken dat zij de vrijheid hebben om de ambten open te stellen, dan zijn zij kennelijk de sterkeren. Maar wat doen zij dan met de zwakkeren?'

Ds. Daniel Tonga (Kenia) sprak van een 'cruciaal' moment. 'We hebben maar één Bijbel gekregen. Laten de GKV hun positie overwegen. We zijn hier niet om het Koninkrijk af te breken maar op te bouwen.'

Ds. David Miller (Schotland) zei tegen de openstelling van de ambten voor de vrouw te zijn. 'In welke kerk dan ook.' Hij deed een dringend verzoek aan de GKV om hun beslissing te heroverwegen. Prof. David McKay (Noord-Ierland) zei 'zeer bezorgd' te zijn over de situatie van de GKV. 'We waren blij met de mogelijkheid die de GKV gaven om samen met hen te spreken over de ambten. Opvallend dat de buitenlandse kerken één stem lieten horen en ertoe opriepen om niet de weg van openstelling van de

Forse schade

ambten voor de vrouw te kiezen. Het was zeer teleurstellend dat de oproep en aanmoediging van de buitenlandse kerken door de GKV genegeerd is.'

Ds. Peter Van der Meyden (Canada) vroeg zich af of enig gesprek van de zusterkerken met de GKV erin geresulteerd heeft dat de GKV ooit hun koers hebben heroverwogen.

Ds. Jack Moesker van de Canadian Reformed Churches, de zusterkerken van de GKV, zei dat zijn kerk al sinds 2008 met de GKV heeft gesproken. 'Op diverse momenten en in commissies. Maar we hebben helaas geen effect gezien na al deze gesprekken.'

Ds. Scott Wilkinson (Canada) vond dat de GKV zich moeten schamen. 'De exegetische van het synodebesluit is verschrik-

kelijk, veroorzaakt onnodige verdeling en partijchap in de kerk. De hermeneutiek is belabberd: daar waar de Bijbel duidelijk spreekt, wordt deze aangepast aan de maatschappij. De GKV moeten naar huis gestuurd worden.'

Motie CGK

De motie van de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK) om de GKV een periode van bezinning te geven, ontmoette wel hier en daar waardering, maar bij de meeste afgevaardigden was het geduld met de GKV op. Ds. Pieter Boon (Zuid-Afrika) sprak van een goede intentie van de motie van de CGK, maar zij kwam te laat. 'De GKV hebben besloten tot onmiddellijke invoering van het besluit. De motie was mogelijk geweest wanneer de GKV besloten hadden om hun besluit pas in 2021 in te voeren.'

Ds. Raymond Sik-kema (Canada) sprak zelfs van een 'ironisch' voorstel van de CGK. 'Het onderwerp staat al tien jaar op de agenda en de GKV zijn vele malen aangesproken door de zusterkerken.' Hij sprak ook van een 'misleidend' voorstel, omdat het suggereert dat de GKV zijn overvallen door dit besluit. 'Het voorstel van de CGK laat het beslismoment aan de GKV. Dat is niet goed, want de ICRC heeft ook een eigen verantwoordelijkheid. De ICRC moet nu schorsen, met onmiddellijke ingang. En God zegene deze beslissing, zodat de GKV zullen terugkeren tot de grondslag van de ICRC.'

Dr. Roland Ward (Australië) nam het wel op voor de GKV. 'Je kunt je niet alleen baseren op de constitutie. Dan wordt de belijdenis als onfeilbaar verheven en mag je kennelijk niet verder bevraagd worden.'

Het argument: 'de Schrift is duidelijk' heeft voor dr. Ward geen waarde. 'Dat doet de Rooms-Katholieke Kerk ook over bijvoorbeeld: "dit is Mijn lichaam".' Hij vond de motie van de OPC niet optimaal, maar die van de CGK evenmin. Hij wilde de GKV tot maximaal eind van dit jaar de tijd geven.

Met name de reactie van dr. Tony Curto van de OPC was scherp. 'We hebben dit theologisch volleybal al een paar jaar gespeeld en de bal gaat van de ene kant naar de andere. We moeten ons afvragen of we wel snel genoeg hebben gehandeld. Door al die gesprekken zijn gezinnen heen en weer geslingerd.'

De ICRC wordt volgens hem gevraagd nu iets te doen. 'Geen symbolische handeling, maar een duidelijke uitspraak. Ik heb door de jaren heen geen nieuwe argumenten van de GKV gehoord, maar wel een nieuwe taal. Eerst was het een nieuwe hermeneutiek, nu een nieuwe benadering, maar andere kleren aandoen veroorzaakt geen nieuwe persoon. De GKV passen niet meer in de ICRC.'

Het voorstel om de GKv als lid te schorsen haalde een veelzeggend ruime meerderheid (25 voor, 4 tegen, 2 onthoudingen). In het commentaar van de hoofdredactie in hetzelfde nummer van het RD wordt ook op de schorsing ingegaan. Nadat in het eerste deel ervan op het belang van deze contactoefening van gereformeerde kerken over de hele wereld gewezen is, stelt het commentaar:

Het onderhouden van contacten met verwante kerken mag geen hobby zijn. Tegelijk zijn er grenzen. Niet alles wat zich christelijk, protestants of zelfs gereformeerd noemt, zal herkenning en verwantschap oproepen. Soms heeft dat te maken met een gevoel, maar vaak ook met verschil in visie op Schrift en belijdenis.

Dat laatste is voor de ICRC reden geweest om de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt (GKV) te schorsen als lid. Reden is het recente besluit van de GKV om vrouwen toe te laten tot kerkelijke ambten. De schorsing is in meer dan één opzicht tragisch. Het is verdrietig dat de GKV dit besluit hebben genomen, omdat de Bijbel bepaald niet onduidelijk is over de plaats van de vrouw in de gemeente.

Dat de beslissing van de GKV voor andere lidkerken van de ICRC echt een brug te ver is, is dan ook heel begrijpelijk. Tragisch is ook dat juist de GKV geschorst zijn. De openstelling van kerkelijke ambten door andere kerken was destijds voor de vrijgemaakten reden om de Gereformeerde Oecumenische Synode te verlaten en het initiatief te nemen tot oprichting van de ICRC. Nu maken de GKV zelf de keus waartegen ze destijds protesteerden.

Een brug te ver

De schorsing is een ingrijpend besluit. Het tekent de verdeeldheid op het wereldwijde kerkelijk erf. Natuurlijk mag en moet er het gebed zijn dat de GKV tot inkeer komen. Tegen die achtergrond is te waarderen dat afgevaardigden van de Christelijke Gereformeerde Kerken deze week gepoogd hebben het schorsingsbesluit uit te stellen om wederkeer mogelijk te maken. Tegelijk heeft zo'n uitstel het gevaar dat de weg tot geleidelijke acceptatie van het GKV-besluit wordt geopend. Dat heeft de geschiedenis wel geleerd. Bovendien mag niet worden vergeten dat schorsing geen royement is. Kerkelijk gezien is schorsing een pauze. Op hoop van inkeer.

In De Wekker van 18 augustus schreef een van de leden van de CGK-afvaardiging op de ICRC, ds. W.N. Middelkoop, over deze dingen in zijn artikel 'Wat gebeurt daar op de ICRC in Canada?' Ter afronding een stukje hieruit:

Het besluit ten aanzien van de GKv

De Orthodox Presbyterian Church in Noord-Amerika deed in juli op de vergadering van de ICRC namens hun synode het verzoek het lidmaatschap van de GKv op te schorten. In de pers werd gesproken over schorsing, maar het is juist te spreken van opschorten van het lidmaatschap. Dit betekent concreet dat een lidkerk geen stemrecht heeft. Wel blijft men deelnemen aan de vergadering en blijven leden van de GKv, die in

commissies zitten van de ICRC, gewoon op hun post. Men zegt dus een lidkerk de wacht aan, roept op tot inkeer, maar maakt ook duidelijk dat bij voortgaan op de ingeslagen weg het lidmaatschap beëindigd wordt. Dat is nu voor het eerst gebeurd met een lidkerk en pijnlijk genoeg met één van de grondleggers van de ICRC, de GKv.

De weg tot het besluit

Juist omdat er in reacties soms stevige kritiek doorklonk, is het goed om te vertellen dat het besluit niet zomaar in een moment is genomen. De GKv kreeg zelfs gelegenheid om als eerste een toelichting te geven op het genomen synodebesluit over vrouw en ambt. Dr. M.H. Oosterhuis gaf deze toelichting en ging vervolgens in op vragen. In een volgende zittingsdag kwam het voorstel tot opschorten van het lidmaatschap aan de orde. Daarbij werden soms scherpe woorden gesproken. Dat is ver-

klaarbaar. Meerdere van de kerken die het woord voerden, hebben een lange relatie met de GKv en hebben meerdere malen opgeroepen terug te keren van deze weg. Ook proefde je dat er bij kerken pijn zit dat ze destijds de GOS moesten verlaten o.a. vanwege vrouw en ambt terwijl dit nu in de ICRC ook aan de orde is. De zorg daarover was in de toespraken van sommige afgevaardigden duidelijk hoorbaar.

Het voorstel van de CGK

Toch hebben wij als afgevaardigden van de CGK een ander voorstel gedaan.

Waarom eigenlijk? Hoewel in onze kerken niet eenduidig gedacht wordt over vrouw en ambt, ligt er het officiële besluit van onze kerken van 1998. Daarnaast heeft de synode van 2016 de constitutie van de ICRC overgenomen. Dan is op grond van de constitutie deze beslissing van de ICRC toch te verklaren en te steunen? De inkt van het besluit van de GKv over vrouw en ambt was nog maar nauwelijks droog toen de ICRC bijeenkwam. En er is nog de mogelijkheid om binnen de GKv een revisieverzoek in te dienen tegen het besluit. Laten we eerst afwachten voor we dit besluit ne-

men, zo vonden de afgevaardigden van de CGK. We geloven immers in het goede van de kerkelijke weg. De broeders van de GKv waren dankbaar voor ons voorstel. Het kreeg echter niet de benodigde meerderheid van stemmen in de ICRC.

Het is voor de broeders van de CGK te hopen (en voor onszelf nog meer) dat ze niet beschaamd zullen worden in hun geloof in 'het goede van de kerkelijke weg' voor wat betreft de GKv.

Binnenlandse reacties

Zoals te verwachten was hebben de vrijgemaakte besluiten over vrouw en ambt ook binnen andere kerkgenootschappen in ons land stevig de aandacht getrokken. Ik sprokkel een aantal reacties bij elkaar.

Eerst een tweetal waarin de besluiten bijval vinden. Daarna een tweetal met een tegenovergestelde strekking. In *Christelijk Weekblad* van 7 juli 2017 wijdt ds. Piet de Jong (PKN-Hervormd) zijn column eraan onder de titel: 'Ook vrouwen vrijgemaakt'. Hij toont zich verrast over de besluitvaardigheid van onze synode. We zijn als vrijgemaakten weliswaar tientallen jaren later dan de hervormden. Maar nu we het invoeren, gaat het ook in een noodtempo vergeleken met hoe het proces van implementatie binnen de Nederlands Hervormde kerk verliep. Hij vervolgt:

Even dacht ik: typisch gereformeerd. Als men het eenmaal zelf ziet, begrijpt men niet dat anderen nog aarzelen. Dat heeft een sterke kant. Als er geen bijbels bezwaar is tegen vrouwen in de ambten, dan ook meteen daartoe besluiten en niet meer rekken en remmen, zoals men dat in de PKN altijd doet. En het ook niet afzwakken, als de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK).

Maar er is ook een andere kant. Afgezien van hoe de CGK en de broeders van de Gereformeerde Bond reageren, en je wel veel vraagt van je partners in de kleine

oecumene – werkend aan een gezamenlijke Theologische Universiteit – ook de Geest van Christus heeft vaak geduld met aarzelaars en twijfelaars. Op elkaar wachten mag zwak lijken, weinig principieel, theologisch krom, maar het heeft wel vaak sterk gewerkt.

Veel vrouwen in deze kerken zullen intussen dankbaar zijn. Ook zij zijn nu vrij voor elke ambtelijke dienst. 'De buit van 't overwonnen land / viel zelfs de vrouwen in de hand / schoon niet mee uitgetogen.'

Ten slotte: ineens heeft men het licht gezien, na vele jaren met name de Protestantse Kerk

erover de oren te hebben gewassen: onbijbels en vrijzinnig. Een gebaar van bescheiden erkenning richting de PKN had van mij wel gemogen. Maar misschien verrassen ze ons met nog een nieuwe stap. Als de vrijgemaakten en de Nederlands Gereformeerden verenigen, lijkt me weinig meer in de weg te staan om zich meteen te scharen onder het brede

dak van de Protestantse Kerk. Wat mij betreft welkom. Er is nog plaats.

In *De Nieuwe Koers* (jrg. 2017, nr. 6) mediteert Stefan Paas (CGK, en o.m. hoogleraar missiologie in Kampen) over de gevolgen van de vrijgemaakte besluiten over vrouw en ambt en de beoogde eenwording met de NGK voor zijn kerkgenootschap. Hij schrijft erover onder de titel 'Kakkerlakkendans'. Daarmee herinnerend aan een uitspraak

van Nico ter Linden dat het verschil tussen twee gereformeerde kerkgenootschappen vergelijkbaar is met het verschil tussen een mannetjeskakkerlak en een vrouwtjeskakkerlak: 'Van buiten zie je geen enkel verschil, maar voor de beestjes zelf is het ontzettend belangrijk.' Na de enorme daadkracht van de Mepeler synode te hebben gememoreerd, schrijft hij:

De CGK-synode bleef naar adem hap-pend achter. Ze hadden net een besluit over de Gereformeerde Theologische Universiteit (een fusie tussen de theologische opleidingen van GKv en CGK) nog maar weer eens uitgesteld, en nu gooide de GKv de turbo erop. Synodevoorzitter Buijs sprak in het Reformatorisch Dagblad van een 'teleurstellend besluit'. Misschien niet zo'n handige uitspraak van iemand die niet op persoonlijke titel spreekt, maar wel begrijpelijk. Immers, voor de CGK wordt het nu lastiger om haar rol te bepalen. Het kerkgenootschap was altijd zo'n beetje het oliemantje van de gereformeerde gezindte, ook omdat het alle verschillen die in die gezindte leven in de eigen boezem verenigde. CGK'ers stelden een zekere eer in die plek tussen de linies; CGK'ers waren ook graag actief in de gereformeerde oecumene. Maar door het GKv-besluit worden de ruimtes om de CGK heen groter: 'links' staat straks een grote kerk van zo'n 150.000 leden met vrouwen in het ambt, en 'rechts' staat een iets minder grote kerk met ongeveer 100.000 leden, de Gereformeerde Gemeenten, die dat een grote ketterij vinden. Beide grote kerken zijn bovendien veel homogener dan het veel-stromenland dat de CGK (70.000 leden) altijd is geweest. Door het GKv-besluit komen de CGK voor de keus te staan: meebewegen naar het midden van kerkelijk Nederland, of aan de (inmiddels tamelijk uiterste) rechterflank blijven. Dat kan gemakkelijk tot scheuringen leiden, vrees ik. Intussen lijkt het GKv-besluit mij wijs. In 2001 schreef ik al dat de missionaire situatie van het hooggeëmancipeerde Nederland wel ijzersterke argumenten vergt om vrouwen blijvend uit de ambten te houden. De GKv-synode heeft vastgesteld dat zulke doorslaggevende argumenten er niet zijn; met de Bijbel kun je op dit punt rechtzinnig en gewetensvol meer kanten op. Gereformeerde kerken wereldwijd maken op dit punt dan ook verschillende keuzes. Naar het zich laat aanzien wordt van de CGK hier binnenkort ook opnieuw een keus gevraagd. Of het kerkgenootschap dat overleeft, is de vraag.

Een heel ander, en mij aanzienlijk meer aansprekend, christelijk-gereformeerd geluid viel te beluisteren in *De Wekker* van 23 juni door hoofdredacteur dr. A. Versluis. Hij schrijft een artikel onder de titel 'Identiteit'. Zijn aanleiding is het 125-jarig jubileum dat de CGK dit jaar beleven. Hij benadrukt onder andere het belang van koersvastheid voor de kerk in de open, dynamische en seculiere samenleving van nu. In het tweede deel van zijn artikel komt dan de GKv ter sprake.

Identiteit en anderen
Identiteit wordt altijd mede gevormd in de verhouding tot anderen. In het verleden is de kerkelijke identiteit

vaak gemarkeerd door polemieken, bijvoorbeeld over de verbondsleer of de toe-eigening van het heil. Tegenwoordig zoeken we als kerken vooral verbondenheid en samenwerking met andere kerkverbanden. Ook dan hebben ontwikkelingen in andere kerken echter wel gevolgen voor de CGK. In dat licht zijn de recente besluiten van de generale synode van de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt ook voor ons van belang. De GKv besloten op 16 en 17 juni om alle ambten open te stellen voor de vrouw en om concrete stappen te zetten naar eenwording met de Nederlands Gereformeerde Kerken. Wat een buitenstaander vooral verbaast, is de snelheid waarmee het denken over de positie van de vrouw in deze kerken veranderd is. Tot en met 2011 was het voor de GKv een serieuze barrière dat de NGK de vrouw in het ambt hadden. Van vrijgemaakte zijde werd het afwijzen van de vrouw in het ambt beschouwd als een kenmerk van echt gereformeerd-zijn. Nu zijn met een zekere vanzelfsprekendheid alle ambten opengesteld voor de vrouw. Zelfs van een gefaseerde invoering, zoals het moderamen voorstelde, is geen sprake. Wachten vanwege broeders en zusters die zich ernstig bezwaard voelen over deze besluiten lijkt geen optie meer.

Luisteren

Bij dergelijke ingrijpende besluiten is uiteraard de motivering van groot belang. Het mag beslist gewaardeerd worden dat de vrijgemaakte synode deze beslui-

Nader Bekeken is een periodieke uitgave van de Stichting Woord en Wereld en verschijnt 11 x per jaar. De Stichting geeft tevens een serie cahiers uit tot versterking van het gereformeerde leven.

Dagelijks bestuur van de Stichting Woord en Wereld

Voorzitter Dr. ir. H.B. Driessen
Secretaris W. Hindriks
Penningmeester W.A. Dreschler

Redactie Nader Bekeken

Hoofdredactie Dr. P. Boonstra
Eindredactie Drs. G. den Dulk
M.J.A. Zwikstra-de Weger
Ds. S.M. Alserda
Redactie Dr. A. Bas
Drs. H.J. Boiten
Ds. C. van Dijk
Dr. B. van Egmond
Drs. J.W. van der Jagt
Ds. P.L. Storm

Redactiesecretariaat

Dr. J. Kooistra
Hemsterhuislaan 3, 9752 NA Haren
Tel. 050 - 5344508
Mail: redactie@woordenwereld.nl

Medewerkers Nader Bekeken

Ds. J. Beekhuis, Hoogeveen
Ds. C. van den Berg, Amersfoort
Ds. H. van den Berg, Berkel en Rodenrijs
Drs. L. Bezemer, Wezep
Drs. F.J. Bijzet, Emmen
J.H. Bollemaat, Dalßen
H. Boomstra, Den Helder, tekeningen/cartoons
A.C. Breen, Dunsborough, WA
Drs. E. Brink, Waddinxveen
Drs. J.J. Burger, Veenendaal
Ds. H. Drost, Zwijndrecht
Drs. L.W. de Graaff, Heerde
Drs. B.P. Hagens, Soest
Dr. A.N. Hendriks, Amersfoort
Prof. dr. P.H.R. van Houwelingen, Kampen
Prof. dr. G. Kwakkel, Kampen
A. van Leeuwen, Papendrecht
Drs. H. van Leeuwen, Berkel en Rodenrijs
Ds. P. Niemeijer, Rijnsburg
Ds. R.Th. Pos, Rijnsburg
Ds. P. Schelling, Amersfoort
G.J. Schutte, Zeist
G. Slings, Lelystad
J. Veenstra, Emmen
Dr. H. Veldman, Zuidhorn
Ds. J. Wesseling, Veenendaal
Dr. W.F. Wisselink, Almelo
Drs. Joh. de Wolf, Amersfoort
Ds. G. Zomer Jzn., Waardhuizen

Vormgeving, prepress, fotografie:

Studio Bert Gort, Grijskerk
Internet: www.woordenwereld.nl
Hier is een register op alle jaargangen beschikbaar
Druk: Koninklijke BDU Barneveld
Gesproken versie: Nader Bekeken is ook op Daisy-cd en Webbox verkrijgbaar. Inlichtingen: Chr. Bibl. voor Blinden en Slechtzienden, tel. 0341-565 499

Opgave en vragen over abonnementen:

Abonnementen (nieuw, wijziging, beëindiging):
1. via internet:
www.woordenwereld.nl
2. schriftelijk:
Woord en Wereldabonneeservice, Postbus 105, 2400 AC Alphen aan den Rijn, woordenwereld@spabonneeservice.nl of naderbekeken@spabonneeservice.nl
3. telefonisch:
0172 - 47 60 85.

Beëindiging abonnement:

Via www.woordenwereld.nl, per post of per telefoon (gegevens hierboven), tenminste 4 weken voor het einde van de abonnementsperiode.

Bezorgklachten kunt u melden op
www.woordenwereld.nl/klantenservice

Kijk voor meer informatie en uitgebreide abonnementsvoorwaarden op www.woordenwereld.nl

Abonnementenprijzen:

Nader Bekeken	€ 36,00
Nader Bekeken + vier cahiers	€ 71,00
Nader Bekeken studenten	€ 21,50
Nader Bekeken PDF	€ 21,50
Nader Bekeken PDF (buitenland Europa)	€ 31,50
Nader Bekeken PDF (buitenland overig)	€ 41,00
Cahiers bij abonnement (per jaar)	€ 38,00
Cahiers, losse verkoop	€ 11,95

Bankrekeningnummer: NL 75 INGB 0007 2255 58

Bic-code: INGBNL2A

Deze tarieven gelden bij machtiging (automatische incasso). Voor betaling per acceptgirokaart of per eigen overschrijving geldt een opslag van € 2,-

Bankrekeningnummer voor giften: NL42 RABO 0324 6259 01

De stichting Woord en Wereld heeft geprobeerd alle rechthebbenden te achterhalen en in te lichten. Mocht de vermelding van eigenaar of copyright onjuist of onvolledig zijn, neemt u dan contact op met de redactie.

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd worden en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

ISSN 1380 - 3034

ten niet genomen heeft op basis van het rapport op hun vorige synode. Daarin speelde de huidige cultuur een dusdanig grote rol dat door onze deputaten eenheid is opgemerkt dat dat rapport zich bewoog vlak langs de afgrond van de Schriftekritiek, en misschien wel net over die rand. We mogen met dankbaarheid vaststellen dat die weg is afgewezen. Dat neemt niet weg dat er genoeg vragen te stellen zijn bij het rapport op grond waarvan de vrijgemaakte synode nu haar besluiten heeft genomen. De volledige motivatie is overigens nog niet beschikbaar, want die is ter synode nog aangevuld. Een belangrijke reden waarom onze kerken geen vrouwelijke ambtsdragers hebben, zijn de teksten waarin expliciet staat dat vrouwen in de gemeente geen onderwijs zullen geven (1 Kor. 14:34; 1 Tim. 2:11-12). Blijkbaar was dat voor Paulus geen tegenstelling met de boodschap dat in Christus noch man, noch vrouw is (Gal. 3:28). Volgens het deputaten-rapport van de GKv is het niet duidelijk wat Paulus in deze 'zwijgtteksten' precies bedoelt. Wat deze teksten precies betekenen voor onze tijd, is hen ook niet duidelijk. Aan het slot van het rapport vragen de deputaten wel om nadere bezinning hoe recht gedaan kan worden aan de verschillen tussen man en vrouw in de vervulling van taken en ambten in de gemeente. Blijkbaar is dat echter geen belemmering om alle ambten open te stellen voor de zusters der gemeente. Ik vind het moeilijk te begrijpen dat een synode zo'n verstrekkend besluit neemt, waarmee men afstand neemt van het eigen verleden, van zusterkerken, van de vrijwel unanieme, eeuwenlange overtuiging van de wereldkerk, terwijl men toegeeft dat men niet weet wat relevante Schrifatgegevens te betekenen heb-

ben. In dat geval is de aangewezen weg toch om langer te luisteren en eerst te vragen wat die gedeelten ons dan wel te zeggen hebben. Anders loop je toch het gevaar van selectief Schriftgebruik. Nu wordt het onderscheid tussen man en vrouw, zoals het Nieuwe Testament dat maakt, op geen enkele manier concreet ingevuld. Het is weinig geloofwaardig dat de kerk in het verleden altijd anders heeft gedacht omdat ze steeds 'cultuurvolgend' zou zijn geweest. Het heeft er meer van weg dat de gegroeide praktijk in de kerken en de huidige, seculiere cultuur van grote invloed zijn geweest

op de voorstellen van de vrijgemaakte deputaten. Ik weet niet of ter synode ook de consequenties van dit besluit voor samenwerking met andere kerken zijn overwogen. Voor samenwerkingsgemeenten CGK-GKv zal de situatie niet eenvoudiger worden. De CGK hebben zich in 1998 immers anders uitgesproken over deze vragen (Vrouw en ambt, 1998; Dienst van de vrouw, 2001). Hoewel de kerkelijke afspraken voor zo'n situatie duidelijk zijn, namelijk dat in samenwerkingsgemeenten de 'nauwste' kerkorde geldt, zal dat mogelijke spanning in (samenwerkings) gemeenten niet voorkomen.

In het RD van 3 augustus neemt Huib de Vries prof.dr. W. van Vlastuin van de HHK een uitgebreid interview af, naar

aanleiding van zijn verschenen studie *Katholiek Vandaag. Treuren bij een ge-ruiïneerde bloem*. Op een gegeven moment legt van Vlastuin uit waarom hij het meegaan in de vorming van de PKN onmogelijk vond. Hij vond het geen katholiek proces. Hij zegt daarvan:

Er was sprake van een bewuste verwijdering van de orthodoxie en men ondernam een eenmansactie, zonder andere kerken uit de gereformeerde traditie. Vergelijkbaar met het recente besluit van de Gereformeerde kerken vrijgemaakt om de vrouw in het ambt te aanvaarden, zonder rekening te houden met de internationale gereformeerde wereld en de geschiedenis van 2000 jaar kerk. Elke denominatie heeft het in zich om een eigen weg te gaan. We hebben allemaal onze eigen synodes en specialismen in de leer, om ons daarmee te profileren.

De gereformeerde oecumene is beschadigd door het besluit van

onze kerken, schreef ik eerder in deze Persrevue. Ook de katholiciteit van de kerk is erdoor beschadigd, zeg ik nu Van Vlastuin na. Afstand groeit van kerken die de gereformeerde belijdenis nog handhaven. Toenadering groeit tot kerken waar dat helaas niet van te zeggen is (vgl. P.L. de Jong hierboven). Hoe lang en hoe ver ga je als gereformeerde gelovige of als gereformeerde kerkenraad mee op deze weg, wanneer de inkeer zal uitblijven waar in zusterkerken in binnen- en buitenland zo op gehoopt en om gebeden wordt?

U kunt ons steunen door uw voor de belasting aftrekbare giften te storten op rekening NL42 RABO 0324 6259 01 ten name van de Stichting Woord en Wereld te Hardinxveld-Giessendam. Zij die de stichting testamentair willen gedenken, kunnen gebruikmaken van de volgende formulering: Ik legateer (... bedrag invullen ...) vrij van kosten aan de Stichting Woord en Wereld, statutair gevestigd te Haarlemmermeer. Wij zijn een ANBI-instelling.

@NaderBeeken

www.facebook.com/naderbeeken

www.woordenwereld.nl